

ARVSFONDSDELEGATIONENS
VERKSAMHETSBERÄTTELSE
2018

INNEHÅLL

1. INLEDNING	2
2. RESULTATBEDÖMNING & SLUTSATSER	3
3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN.....	7
4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION	13
5. FÖRDELNING AV STÖD 2018	15
6. KONTROLL AV ARVSFONDSMEDLENS ANVÄNDNING.....	35
7. PROCESSUTVECKLING.....	39
8. KOMMUNIKATION.....	40
9. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING	43

1. INLEDNING

Allmänna arvsfonden bildades 1928 och har sedan starten använts för att driva samhällsutvecklingen framåt för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning.

Myndigheten Arvsfondsdelegationen har som uppgift att fördela stöd ur fonden, följa upp arvsfondsprojekt samt informera om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Fonden förvaltas av Kammarkollegiet, som också ansvarar för avvecklingen av dödsbon i de fall Allmänna arvsfonden är arvinge.

Kammarkollegiet är även den myndighet som ansvarar för kanslistödet, det vill säga utför administrativa och handläggande uppgifter, inklusive kommunikationstjänster, åt Arvsfondsdelegationen.

2. RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER

Allmänna arvsfonden som samhällsaktör

De uppföljningar av avslutade arvsfondsprojekt som genomförts under 2018 visar att mer än hälften av projekten lever vidare i någon form efter projektens slut. Det betyder att Allmänna arvsfondens medel inte bara kommer de barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning till del som deltar i projekten; fondens medel leder dessutom till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel, förbättrade former för delaktighet med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet finansierad av offentliga eller andra medel, eller drivs av ideella krafter. Projekten blir på det sättet en investering i samhället, med en nytta för Allmänna arvsfondens målgrupper långt efter det att finansieringen ur fonden upphört.

Den uppföljning av slutredovisade projekt som genomfördes under 2018 visar att 76 projekt, eller 55 procent, av projekten lever vidare efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden upphört. Det är en ökning med en procentenhet jämfört med motsvarande uppföljning året innan. I bilaga 1 finns samtliga av dessa överlevare kortfattat beskrivna. Endast två projekt av de 138 projekt som slutredovisades under 2018 lyckades inte genomföra den verksamhet de beviljats medel för.

Genomgången av fördelning av projektmedel visar att en mycket hög andel av projektmedlen riktas till projekt inom de prioriterade områdena regeringen angivit.

Den utvärdering av 43 andra utvärderingar av arvsfondsprojekt som slutfördes 2018 av Handelshögskolan i Stockholm visar att man kan betrakta Allmänna arvsfonden och dess omfattande projektverksamhet som en källa till idémässig förnyelse och organisatorisk dynamik i det svenska civilsamhället, framförallt inom välfärdsområdet. Forskarna menar i sin studie att man kan betrakta det som att det civila samhället, med stöd av Allmänna arvsfonden, erbjuder ett antal nya eller annorlunda initiativ och potentiella lösningar på samhällsproblem. Enligt forskarna har Allmänna arvsfonden, genom sina projekt, inneburit såväl en viktig källa till nya resurser för civilsamhället som legitimitet till många genomförda utvecklingsprojekt. Forskarna tycker det är värt att notera att den omfattande projektverksamheten som finansieras med medel ur Allmänna arvsfonden i sig fungerar som ett slags "projektledarskola" för det civila samhällets organisationer. Många är de personer som har utvecklats i sitt engagemang inom civilsamhället genom ett ansvar som projektledare för ett arvsfondsprojekt och detta är en resurs både för organisationer och individer.

Omställning till fleråriga beslut ger stora variationer av volymen disponibla medel

Den omställning från ettåriga till fleråriga projektstödsbeslut som genomförts gradvis sedan 2016 har fått en effekt på volymen disponibla medel för Arvsfondsdelegationen att besluta om. Eftersom mer medel binds upp genom de fleråriga besluten minskar "fria" medel att fatta beslut om, som en engångseffekt. Den engångsvisa effekten inträffade under delar av 2016 och 2017, då volymen disponibla medel för Arvsfondsdelegationen minskade tydligt. Totalt fanns vid årsskiftet 2018/19 1240 miljoner kronor tillgängligt för

Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2019. Det är drygt 240 miljoner kronor mer än vid föregående årsskifte. Ökningen beror på att det under 2018 startade relativt få nya projekt samtidigt som inflödet av medel till Allmänna arvsfonden var relativt högt. Jämfört med åren innan övergången till fleråriga beslut, det vill säga 2015 och tidigare, har dock volymen disponibla medel minskat. Med tanke på den osäkerhet som råder vad gäller inflödet av medel till fonden från ett år till annat behövs en buffert. Det går inte att kalkylera med att inflödet till Allmänna arvsfonden ökar från år till år. Exempelvis kom det in 132 miljoner kronor mindre (netto) från dödsboavvecklingen under 2018 jämfört med året innan. Den nämnda bufferten bör dock inte bli för stor. Ett större fokus på att genom olika kommunikationsinsatser få in fler projektansökningar beräknas leda till att antalet nya projekt kommer att öka åren framöver.

Årsvolymen beslutade projektmedel den näst högsta någonsin

Sammanfattningsvis kan konstateras att såväl volymen beslutade medel som antalet bifallsbeslut var högre under 2018 jämfört med 2017. Mätt som ettåriga beslut var volymen beslutade medel 647 miljoner kronor fördelat på 377 bifallsbeslut, jämfört med 597 miljoner kronor fördelat på 369 bifallsbeslut under 2017. Det gör att volymen beslutade medel under 2018, mätt som ettåriga beslut, är den näst högsta i Allmänna arvsfondens historia. Antalet projekt och volymen beslutade projektmedel med fokus på målgruppen barn ökade under 2018 jämfört med året innan. Detsamma gäller för målgruppen ungdomar. För målgruppen personer med funktionsnedsättning var volymen beslutade projektmedel oförändrad, medan antalet projekt minskade något.

Mätt som fleråriga beslut fattade Arvsfondsdelegationen beslut om 592 miljoner kronor under 2018. Det motsvarar den totalsumma som binds upp i de nya projekt som Arvsfondsdelegationen fattade beslut om under 2018. Det är 419 miljoner kronor lägre än året innan. Den stora skillnaden mellan åren beror på att det var relativt få nya projekt som startades 2018 samtidigt som det under 2017 fortfarande var ett antal pågående projekt kvar i det gamla beslutssystemet, som Arvsfondsdelegationen fattade beslut om. Antalet pågående projekt under 2018 var dock relativt högt, vilket höll uppe volymen beslutade medel mätt som ettåriga beslut (se ovan).

Färre projektansökningar men med högre kvalitet

Det låga antalet nya projekt beror dels på ett minskat antal nya ansökningar och dels på att betydande tid och resurser lades på utveckling av nya styrdokument, ansökningsblanketter och interna processer. Målet är en hög intern effektivitet och ökad målgruppsanpassning av verksamheten. Fokuseringen på det interna arbetet i kombination med hög personalomsättning på kommunikationssidan innebar sammantaget att mindre resurser än tidigare år lades på kommunikativa åtgärder för att driva in fler projektansökningar. En annan bidragande orsak till lägre antal inkommande projektansökningar är telefonjouren, som innebär att föreningar kan ringa och testa sina projektidéer. Telefonjouren gör att vissa föreningar inser att Allmänna arvsfonden inte är rätt finansär för deras projektidé och telefonjouren bidrar på det sättet till ett lägre antal projektansökningar från sökande som inte kunnat få bifall. Coachningen av föreningar genom telefonjouren bidrar även till att de ansökningar som kommer in håller hög kvalitet,

vilket visar sig i en fortsatt hög bifallsfrekvens. Antalet avslag under 2018 var också historiskt lågt.

Hela Sveriges arvsfond

Under året startade nya arvsfondsprojekt i samtliga län i landet. Vad gäller nya stöd till byggnation av lokaler och anläggningar finansierades sådana projekt i samtliga län utom fyra under 2018. Som tidigare år är det idrottsföreningar och funktionshindersorganisationer som får flest projekt finansierade ur Allmänna arvsfonden. 65 procent av de nystartade projekt som beviljades medel under året hade inte fått medel ur Allmänna arvsfonden tidigare. Det är marginellt högre än året innan.

Lanseringen av satsningen Ålder är inget hinder har lett till att antalet projekt som fokuserar på målgruppen äldre med funktionsnedsättning ökade jämfört med de tidigare två åren.

Kontroll av fondmedlens användning

En viktig del av stödet till och kontrollen av projekt är besök på plats. Under året genomfördes 38 stycken kontrollbesök på plats av kanslifunktionens controllers, vilket motsvarar 10 procent av de projekt som erhöll stöd ur Allmänna arvsfonden 2017. Antalet kontrollbesök är högre än året innan. Även handläggarna genomförde under året projektbesök, till del i kontrollsyfte. På detta sätt besöktes drygt 140 projekt under året, vilket är tydlig fler än året innan. Det betyder att mer än vart fjärde pågående projekt besöktes under 2018. Tre ärenden överlämnades 2018 till Kammarkollegiet för eventuellt återkrav av utbetalade projektmedel ur fonden.

En annan viktig del i stödet till och kontrollen av projekten är introduktionsdagarna, som är obligatoriska för alla nya arvsfondsprojekt. Under 2018 genomfördes tre introduktionsdagar med totalt nästan 200 nystartade projekt närvarande.

Kommunikationsverksamheten

Under 2018 har arbetet fortsatt för att öka förtroendet för samt kännedomen och kunskapen om Allmänna arvsfonden och dess verksamhet. Det är främst via de digitala kanalerna som kommunikations-aktiviteterna sker. En medveten förflyttning har gjorts till att kommunicera mer via sociala medier än via den egna webbplatsen, och även att i större utsträckning använda rörlig bild i kommunikationen. Den tryckta produkten Demokratihandboken, som spreds i stor upplaga under 2017, togs fram i en ny utgåva under 2018.

Inom ramen för den så kallade Sverigeresan besöktes Blekinge och Västerbotten under 2018. På dessa träffar deltog totalt fler än 320 representanter för föreningsliv och kommuner. Utöver det anordnades tre särskilda informationsträffar för kommunala tjänstemän som arbetar med föreningslivsfrågor. I dessa båda typer av aktiviteter deltog över 50 kommunala tjänstemän från fler än 40 olika kommuner. Tjänstemän som arbetar lokalt med föreningslivsfrågor har identifierats som nyckelaktörer för att nå ut med information om Allmänna arvsfonden till föreningslivet i hela landet.

En kort blick framåt

Utvecklingsarbeten med en ny och tillgänglighetsanpassad webb för Arvsfonden samt ett digitalt ärendehanteringssystem kommer att intensifieras under 2019. Ett annat utvecklingsarbete som genomförs under 2019 är förberedelsearbetet inför en ny arvsfonds lag.

Under 2019 avslutas den så kallade Nyanländasatsningen, med fokus på nyanlända barns och ungdomars etablering, samtidigt som den treåriga satsningen på äldre med funktionsnedsättning fortsätter på sitt andra år. Under senare delen av 2019 kommer Arvsfondsdelegationen att lansera en satsning på barns och ungas psykiska hälsa.

Kommunikationsinsatsen Sverigeresan fortsätter med stopp i Västra Götaland, Östergötland, Södermanland och Halland under 2019. Särskilda insatser kommer att genomföras för att i större utsträckning tillvarata pågående arvsfondsprojekts roll som ambassadörer för Allmänna arvsfonden. Arbetet med att informera föreningslivsansvariga kommunala tjänstemän om Allmänna arvsfonden fortsätter.

Samtidigt fortsätter arbetet med att effektivisera de interna processerna och förenkla för sökande organisationer.

Sammantaget förväntas detta bidra till att antalet nya projektansökningar ökar, liksom volymen beslutade medel.

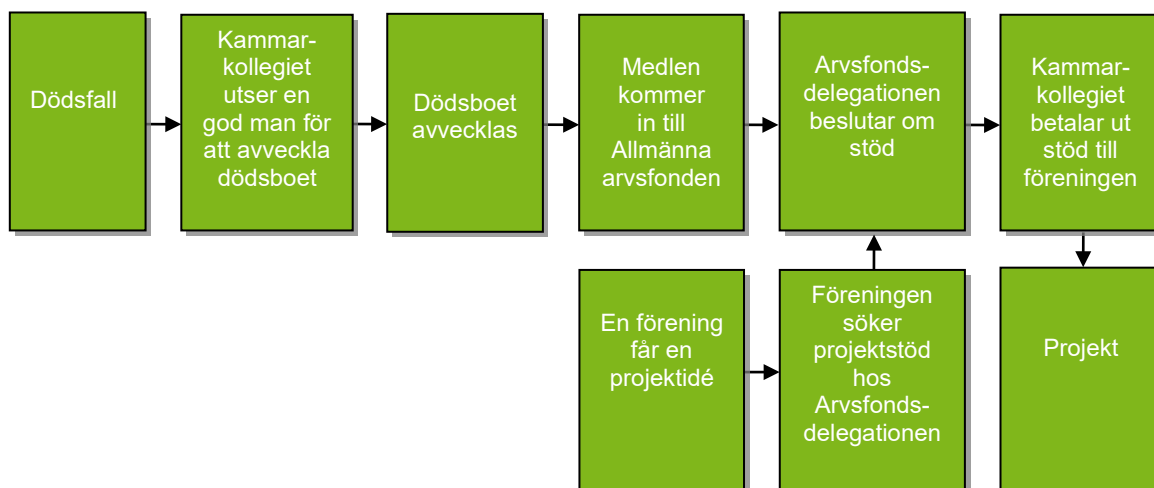
Under 2019 kommer fyra utvärderingar att slutredovisas; Allmänna arvsfondens satsning på nyanlända, Volontärernas arbete, Projekt i glesbygd samt Rasism, utanförskap och extremism. Ytterligare tre utvärderingar är under planering.

Under 2019 kommer slutligen särskilda insatser för att sprida erfarenheter från såväl utvärderingar som enskilda projekt att genomföras.

3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Enligt ett beslut av riksdagen 1928 utslöts kusiner och mer avlägsna släktingar från arvsrätt. Samtidigt bildades Allmänna arvsfonden. Kvarlåtenskap efter personer utan nära släktingar, och som inte skrivit testamente, ska istället tillfalla Allmänna arvsfonden. Fonden har till ändamål att främja nyskapande och utvecklande verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Närmare bestämmelser finns i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden, den så kallade arvsfondslagen.

Från dödsbo till projekt

Arvsfondsdelegationen

Arvsfondsdelegationens arbetsuppgifter regleras i arvsfondslagen samt i förordningen (2004:484) om Allmänna arvsfonden. Delegationen ska fördela stöd ur fonden, följa upp projekt som beviljats stöd samt informera allmänheten om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Arvsfondsdelegationen består av sju ledamöter som utses av regeringen. Majoriteten i delegationen utgörs av sakkunniga personer utanför Regeringskansliet och majoritetsbeslut gäller vid beslut om tilldelning av medel ur fonden. Ledamöterna är utvalda så att expertis och företrädare finns för frågor som rör fondens tre målgrupper. Under 2018 var följande personer ledamöter i Arvsfondsdelegationen:

Ordförande

Håkan Ceder, f.d. överdirektör

Vice ordförande

Johan Lycke, departementsråd, Utbildningsdepartementet

Övriga ledamöter

Inger Ashing – direktör, Delegationen mot segregation (entledigades under 2018)

Per Arne Kölhed – styrelseledamot, Intressegruppen för Assistansberättigade

Kenneth Ljung – utredare, Barnombudsmannen (entledigades under 2018)

Helena Corell – verksamhetsutvecklare, Domstolsverket

Hanna Åkesson – samordnare, Sveriges Kommuner och Landsting

Magnus Jägerskog – generalsekreterare, BRIS (förordnades under 2018)

Beatrice Hopstadius – enhetschef, Socialstyrelsen (förordnades under 2018)

Ärendehantering

De ansökningar om projekt- och lokalstöd och de redovisningar som kommer in till Arvsfondsdelegationen hanteras av Kammarkollegiet, som är den myndighet som utför de administrativa och handläggande uppgifterna åt Arvsfondsdelegationen. Vid bedömningen av ansökningar inhämtas synpunkter från referenspersoner på andra myndigheter, organisationer samt kommuner och landsting. De potentiella bifallen läses av minst två handläggare. Controllerfunktion ger stöd till handläggarna i bedömningen av projektens budgetar och deras ekonomiska redovisning. En särskild juristtjänst ger stöd i juridiska spörsmål. Under 2017 inrättades en ny tjänst som ansvarig för den interna processutvecklingen och under 2018 utökades den till en heltidstjänst. Innan ett ärende kommer upp till delegationen för beslut har ärendet föredragits för ansvarig enhetschef. På det sättet får ansökningarna en allsidig bedömning och de förslag till beslut som presenteras för delegationen kan kvalitetssäkras (läs mer i avsnittet Kontroll av Arvsfondsmedlens användning s. 35).

Projektstöd

Allmänna arvsfonden har enligt 5–7 § arvsfondslagen (1994:243) till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Stöd ur fonden ska i första hand lämnas till projekt som är nyskapande och utvecklande. De som kan erhålla stöd är organisationer som bedriver ideell verksamhet, men offentlig huvudman kan beviljas stöd för utvecklingsverksamhet om det finns särskilda skäl. Så kan till exempel en kommun beviljas stöd för att genomföra ett projekt. I sådana fall ställs särskilt höga krav på att projektet är nyskapande och bedrivs i nära samarbete med ideell förening. Ett projekt kan enligt praxis beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden under normalt högst tre år och en plan ska finnas över hur verksamheten eller metoden lever vidare efter projektets slut samt för hur projektets erfarenheter tas till vara och sprids. Sedan 2016 fattas fleråriga projektstödsbeslut av Arvsfondsdelegationen. Projekt som beviljas stöd ska kunna bidra till att berörda målgruppers villkor och förutsättningar förbättras och utvecklas. En bedömning görs i vilken utsträckning barn, ungdomar eller personer med funktionsnedsättning själva är delaktiga i planeringen och genomförandet av projektet samt vilket inflytande målgruppen kommer att ha efter projektets slut. På samma sätt görs en bedömning av graden av nyskapande och utveckling i projektet. Syftet är att ge stöd till utvecklingsprojekt med hög grad av delaktighet från någon av fondens målgrupper och med potential att leva vidare efter det att det ekonomiska stödet ur fonden upphört.

Lokalstöd

Stöd kan även lämnas för del av kostnader för ny-, om-, eller tillbyggnad av lokaler och anläggningar för att möjliggöra verksamheter för någon eller några av fondens målgrupper. Verksamheten ska vara nyskapande på orten. Endast organisationer som bedriver ideell verksamhet kan beviljas lokalstöd. En organisation som beviljats lokalstöd är skyldig att under minst tio år bedriva den verksamhet som låg till grund för beslutet. Lokalen eller anläggningen ska ägas av den sökande föreningen eller hyras med långtidskontrakt. Den som beviljas stöd ska också bidra till finansieringen av projektet med en inte oväsentlig del. Under beredningen av lokalstödsansökningar hämtas alltid uppgifter in om tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Inför samtliga

beslut om bifall äger en dialog rum med berörd kommun. Målgruppernas delaktighet i såväl planeringen som verksamheten bedöms, liksom möjligheten att driva verksamheten i tio år. Om lokalen eller anläggningen används till annat ändamål än vad som överenskommits kan begäran om återbetalning till Allmänna arvsfonden ske.

Krav på redovisning

Varje mottagare av stöd ur Allmänna arvsfonden ska senast det datum som anges i beslutet om stöd lämna en skriftlig redovisning av projektarbetet till Arvsfondsdelegationen. Dessutom ska en ekonomisk redovisning för hur det beviljade beloppet har använts lämnas. Den ekonomiska redovisningen ska vara bestyrkt av godkänd eller auktoriserad revisor. Systemet med fleråriga projektstödsbeslut innebär att de årliga projektredovisningarna granskas och godkänns av kanslifunktionen inför projektens fortsättning.

När Allmänna arvsfonden får egendom

Arv till fonden

Om någon avlider utan att efterlämna make/maka eller närmare släktingar än kusiner får Allmänna arvsfonden egendomen i arv om egendomen inte testamenterats till någon annan och detta testamente godkänns av Kammarkollegiet för fondens räkning. Om den avlidne var änka eller änkling tillfaller arvet Allmänna arvsfonden endast om det därutöver inte finns några arvsberättigade släktingar efter den först avlidne maken. En förutsättning är att dessa till exempel inte uteslutits från arv på grund av testamente eller att de inte tidigare fått ut vad de är berättigade till. Förutom genom arv kan fonden få egendom genom bland annat förmånstagarförordnande i försäkringsavtal, gåva eller testamente. Allmänna arvsfonden tillförs sedan juli 2016 också värdet av återvunna metaller efter kremering. Under 2018 motsvarade detta värde drygt elva procent, eller 76 miljoner kronor, av det nettobelopp som tillfördes Allmänna arvsfonden.

God man förordnas

När det inte finns någon annan arvinge än Allmänna arvsfonden när dödsfall inträffar, och fonden inte uteslutits från arv genom testamente ska Kammarkollegiet förordna en god man. Den gode mannen företräder fonden vid boutredningen och sköter det praktiska arbetet med avvecklingen av dödsboet. Vidare står den gode mannen under Kammarkollegiets tillsyn. När avvecklingen av dödsboet är klart redovisar den gode mannen sin förvaltning till Kammarkollegiet och betalar in de medel som finns kvar till fonden. Medlen tas upp i fondens redovisning vid den tidpunkt de betalas in till fonden.

Boet avvecklas

Kammarkollegiet företräder Allmänna arvsfonden och ser till att boet avvecklas på ett riktigt sätt. Under 2018 kom det in 1690 arvsfondsärenden till kollegiet. I dessa fanns ett testamente i 1 066 fall med begäran om att kollegiet skulle godkänna den avlidnes testamente till förmån för någon annan än fonden. De flesta testamentena godkändes av kollegiet. Antalet dödsbon där egendom, helt eller delvis, skulle avvecklas för Allmänna arvsfondens räkning uppgick till 657 stycken. Under 2018 kom det in 672 miljoner kronor netto till Allmänna arvsfonden. Jämfört med 2017 var det 132 miljoner kronor mindre.

Arv avstås

En strävan är att avveckla berörda dödsbon så snabbt som möjligt så att likvida medel kommer Allmänna arvsfonden tillgodo och kan delas ut för dess ändamål. I vissa fall får arv eller försäkringsbelopp, som Allmänna arvsfonden fått, avstås till någon annan. Det får ske om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Arv eller försäkringsbelopp får också avstås till arvlåtarens släkting eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt. Vidare får arv som utgörs av egendom, vilken är av väsentlig betydelse från kulturhistorisk synpunkt eller från natur- eller kulturvårdssynpunkt, avstås till juridisk person som har särskilda förutsättningar att ta hand om egendomen på lämpligt sätt. Om det finns särskilda skäl får samtidigt till den som tar emot egendomen ett belopp av det arv, som tillfallit fonden, avstås för sådana omedelbara åtgärder som är nödvändiga för att bevara egendomen.

Under 2018 kom det in 42 ansökningar om avstående till Kammarkollegiet. En sådan ansökan ska ges in till kollegiet senast tre år efter dödsfallet eller efter det att arvet genom preskription tillfallit fonden. Från och med 2014 beslutar Kammarkollegiet om avstående, oavsett värde. Om det i ett ärende om avstående av arv eller försäkringsbelopp som tillfallit Allmänna arvsfonden uppkommer någon fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, ska kollegiet lämna över frågan med eget yttrande till regeringen för avgörande.

Allmänna arvsfondens förvaltning

Allmänna arvsfonden förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. Kollegiet betalar ut beviljat stöd efter rekvisition. Kollegiets kapitalförvaltning ska tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet. Efter korrigerigering av restituerade arvsmedel läggs en tiondel av de medel som tillfallit fonden under ett år till fondkapitalet. Återstoden får tillsammans med direktavkastningen delas ut.

I det följande kan summeringsdifferenser förekomma i tabeller och sammanställningar på grund av avrundningar.

Tabell 1: Fondens värdeutveckling

(mkr)	2018	2017	2016	2015	2014
<u>Bokfört värde</u>					
Tillgångar	6 552	6 014	5 608	5 362	5 109
Skulder	-1 001	-1 090	-824	-400	-371
Summa	5 551	4 924	4 784	4 962	4 739
<u>Marknadsvärde</u>					
Tillgångar	8 744	8 903	8 224	7 642	7 491
Skulder	-1 001	-1 090	-824	-400	-370
Summa	7 743	7 813	7 400	7 242	7 124

Fondens bokförda värde uppgick den 31 december 2018 till 5 551 mkr, en ökning med 627 mkr. Arvsfondsdelegationen beslutar om projektmedel för tre år i taget istället för ett från och med 2016. På grund av denna förändring är fondens skulder relativt högre från 2016.

Totalt fanns per 2018-12-31 ett belopp uppgående till drygt 1 240 miljoner kronor tillgängligt för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2019. Året innan var motsvarande belopp 996 miljoner kronor. I tabell 2 redovisas utgående fritt kapital vid årets slut samt beslutade och utbetalda bidrag under året.

Tabell 2: Beslutade och utbetalade bidrag

(tkr)	2018	2017	2016	2015	2014
Beslutade bidrag	592 420	1 011 095	1 081 920	641 638	615 955
Utbetalade bidrag	-663 921	-717 820	-662 124	-607 211	-575 131
Utgående fritt kapital	1 240 825	996 676	1 036 818	1 416 173	1 366 384

Fondens tillgångar är placerade i andelar i Kammarkollegiets svenska respektive utländska aktiekonsortier samt aktieindex-, företagsobligations- och räntekonsortier. Därutöver placeras även en mindre del i alternativa investeringsfonder (fastighetsfonder), vilka är externt förvaltade. Fondens placering i de olika tillgångsslagen framgår av tabell 3.

Tabell 3: Fondens marknadsvärderade tillgångar per tillgångsslag

(mkr)	2018-12-31	Netto köp/sälj	Direkt- avkastn.	2017-12-31	Procent
Räntekonsortiet	1 838	406	27	1 450	21,0
Aktiekonsortiet Sverige ¹⁾	1 619	-38	69	1 956	18,5
Aktieindexkonsortiet Utland ²⁾	1 701	11	60	1 858	19,5
Aktieindexkonsortiet Sverige	1 554	-50	68	1 817	17,8
Företagsobligationskonsortiet	1 109	21	17	1 099	12,7
Aktiekonsortiet Kronan	176	69	5	128	2,0
Alt. Investeringsfonder ³⁾	609	191	17	402	7,0
Bankmedel och fordran bank	139	-	-1	193	1,5
Summa	8 745	610	262	8 903	100,0

¹⁾ I värdet för Aktiekonsortiet Sverige ingår terminer

²⁾ I värdet för Aktieindexkonsortiet Utland ingår en valutaexponering

³⁾ Marknadsvärde för alt. investeringsfonder per 2018-12-31 fastställs tidigast under mars 2019

Tabell 4: Totalavkastning per tillgångslag

Procent (%)	2018		2017	
	Avkastning	Index	Avkastning	Index
Räntekonsortiet ¹⁾	0,5	0,0	0,9	0,0
Aktiekonsortiet Sverige ²⁾	-4,1	-4,6	8,5	9,6
Aktieindexkonsortiet Utland ³⁾	-2,5	-1,0	17,5	13,8
Aktieindexkonsortiet Sverige ⁴⁾	-5,0	-5,2	9,0	8,9
Företagsobligationskonsortiet ⁵⁾	0,8	0,6	1,8	1,3
Aktiekonsortiet Kronan	-8,5	n.a.	n.a.	n.a.
Alternativa investeringsfonder	14,6	14,6	4,8	4,8
Bankmedel	-0,5	-0,8	-0,6	-0,8
Portföljens totalavkastning	-1,3	-1,1	7,9	6,7

¹⁾ OMRX Bond All 1-3 Years

²⁾ OMXS Cap Gross Index

³⁾ MSCI ACWI Select Global Norms and Criteria Index Cap Gross Index

⁴⁾ OMX Stockholm 60 Cap GI Etiskt

⁵⁾ NOMX Credit SEK, Total Return

Den höga aktieandelen är beslutad mot bakgrund av fondens långa placeringshorisont. Under 2018 har tillgångspriser generellt fallit, vilket förklarar den negativa totalavkastningen på cirka -1,3 procent. Vid utgången av 2018 var det förvaltade kapitalet cirka 8,74 mdkr att jämföra med 8,9 mdkr vid årets början.

Andelen alternativa investeringsfonder kommer att öka framöver, vilket motiveras av fondens långsiktiga placeringshorisont och begränsade behov av likviditet. Denna tillgång förväntas förbättra den riskjusterade avkastningen på sikt.

Den totala avkastningen på -1,3 procent under 2018 är att betrakta som mindre god eftersom den understigit gällande inflation. Eftersom fondens placeringshorisont är lång bör en utvärdering främst göras på längre sikt. I det korta perspektivet, det vill säga under 2018, har inte placeringsinriktningen med närmare 60 procents aktier lönat sig eftersom världens börser föll. Däremot har Fonddelegationens beslutade mål om en långsiktig real avkastning på tre procent överskridits under senare år, vilket främst förklaras av en god aktiemarknadsutveckling. Den relativa avkastningen har varit lägre än för jämförelseindex under 2018. Informationskvoten antyder även att den riskjusterade avkastningen varit mindre tillfredsställande.

Underavkastningen i förhållande till index förklaras främst av en strategisk valutaposition, där valutaexponering medvetet minskats i såväl US-dollar som Euro. Eftersom kronan försvagades under året gav Fonddelegationens beslut ett negativt bidrag som syns i resultatet för utländska aktier.

4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION

Medel från Allmänna arvsfonden används för att täcka Kammarkollegiets kostnader för administration av dödsboavveckling, hanteringen av återkravsärenden, fondförvaltning och utbetalningar av projektmedel. På samma sätt används fonden för att täcka kostnaderna för handläggning av projektansökningar och projektredovisningar inkomna till Arvsfondsdelegationen samt för kommunikations- och utvärderingsverksamhet.

Tabell 5: Förvaltnings- och administrationskostnader (Mkr)

	2018	2017	2016	2015	2014
Kammarkollegiet totalt	29,4	28,8	26,8	26,5	25,7
Dödsboavveckling med mera	17,5	17,4	16,7	16,8	16,5
Fondförvaltning	10,0	9,5	9,0	8,6	8,5
Utbetalning av beviljat stöd	1,9	1,9	1,1	1,1	0,7
Arvsfondsdelegationen totalt	41,5	38,9	39,9	34,3	34,3
Personalkostnader	24,4	22,2	21,5	19,1	19,2
Lokalkostnader	2,6	2,5	2,0	2,1	2,1
Övriga kostnader	14,5	14,2	16,4	13,1	13,0
Totalt förvaltnings- och administrationskostnader	70,9	67,7	66,7	60,8	60,0

För att volymen av beviljade projektmedel till landets ideella organisationer över tid ska motsvara inflödet av medel till Allmänna arvsfonden har kanslistödet kontinuerligt stärkts. Detta har skett i takt med att inflödet av medel till Allmänna arvsfonden ökat. Målsättningen har varit att med bibehållen eller ökad kvalitet i handläggningen bevilja mer projektmedel än tidigare. Kommunikationsverksamheten har förstärkts och effektiviserats. Detta för att få in fler ansökningar som kan leda till bifall. En utvärderingsverksamhet har byggts upp och etablerats i enlighet med en strategi som stämts av med Regeringskansliet och i enlighet med Arvsfondslagets utformning. Under 2012 inrättades en controllerverksamhet som dels ger projekten och handläggarna stöd i ekonomiska frågor och dels förbättrar kontrollen av projektmedlens användning. Under 2015 förstärktes kanslistödet med en juristfunktion. Under 2016 utökades kanslifunktionen med ytterligare två handläggare, kommunikationsinsatserna ökade och fler utvärderingar genomfördes.

Under 2017 inrättades en processutvecklingsfunktion. Den ansvarar för att leda och strukturera utveckling och implementering av tydliga och effektiva interna rutiner, processer och styrdokument.

Under 2018 ökade kostnaderna för Arvsfondsdelegationens verksamhet jämfört med året innan. De ökade kostnaderna är främst en följd av personalförstärkning inom processutveckling samt inom controller-, jurist- och administrationsfunktionen.

Mätt som andel av beslutade projektmedel uppgick driftskostnaderna för Arvsfondsdelegationen under 2018 till 6,0 procent¹. Det var en marginell minskning jämfört med året innan. I kostnaderna ingår samtliga driftskostnader, det vill säga även del av Kammarkollegiets overheadkostnader (exempelvis lokalkostnader och IT-kostnader) samt verksamhetens kostnader för kommunikation, utvärdering med mera. Tabell 6 visar utvecklingen av driftskostnaderna i förhållande till beslutade projektmedel.

Tabell 6: Arvsfondsdelegationens driftskostnader i förhållande till beslutade projektmedel (%)

	2018	2017	2016	2015	2014
Andelen driftskostnader	6,0	6,1	5,2	5,1	5,3

Trots att driftskostnaderna för Arvsfondsdelegationen har ökat, sett över en femårsperiod, har andelen driftskostnader i förhållande till beslutade projektmedel legat relativt konstant. Förklaringen är att volymen beslutade projektmedel har ökat.

En annan intressant indikator kan vara driftskostnaderna i förhållande till antalet beslut angående projektansökningar som fattas. I tabell 7 visas utvecklingen av dessa enhetskostnader över tid. Som beslut räknas bifall och avslag, men även godkännande av projektens redovisningar samt de ansökningar som, ibland efter omfattande handläggning, har återkallats av den sökande organisationen och därmed läggs till handlingarna.

Tabell 7: Arvsfondsdelegationens driftskostnader per beslut (kr)

	2018	2017	2016	2015	2014
Driftskostnader per beslut	31 100	28 400	28 800	22 300	18 700

Denna indikator visar att driftskostnaderna i förhållande till antalet beslut ökade under 2018. Förklaringen är att driftskostnaderna ökade, som framgår ovan, medan antalet beslut var relativt konstant jämfört med 2017.

¹ För att en rättvis jämförelse med tidigare år ska kunna göras är volymen beslutade projektmedel beräknad som ettåriga beslut för samtliga värden i tabell 6.

5. FÖRDELNING AV STÖD 2018

Under år 2018 inkom det 1 316 ärenden till Arvsfondsdelegationen, vilket är högre än under de senaste två åren. Den högre volymen ärenden hänger främst samman med ett ökat antal så kallade fortsättningsansökningar, det vill säga pågående projekt som inkommer med årsrapporter från det genomförda året samt ansökan om att få godkänt för den planerade fortsättningen av projektet. Det som inte framgår av tabell 8 är att antalet nya ansökningar minskat något jämfört med året innan. Det bör påpekas att ärenden som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning hänförs till kategorierna barn respektive ungdom i tabell 8. Under kategorin Inte fondens målgrupper ingår även ärenden från enskilda personer.

Tabell 8: Inkomna ärenden till Arvsfondsdelegationen (st.)

Inkomna ärenden	2018	2017	2016	2015	2014
Barn	402	306	340	398	516
Ungdom	616	487	574	639	870
Personer med funktionsneds.	258	274	292	334	397
Inte fondens målgrupper	40	48	48	58	78
Totalt	1316	1115	1254	1429	1861
Fördelade på	2018	2017	2016	2015	2014
Ansökningar	927	834	985	1059	1331
Övrigt ärende	11	18	17	27	22
Redovisningar	378	263	252	343	508
Totalt	1316	1115	1254	1429	1861

Antal beslut tagna av Arvsfondsdelegationen

Under 2018 har sammanlagt 915 beslut fattats. Det är en minskning jämfört med året innan och beror på färre avslagsbeslut. Antalet bifall ökade marginellt jämfört med året innan.

Tabell 9: Beslut tagna av Arvsfondsdelegationen, exklusive redovisningar (st.)

	2018	2017	2016	2015	2014
Bifall	377	369	438	428	427
Avslag	441	553	481	625	854
Övriga	97	113	122	114	114
Totalt	915	1035	1041	1167	1395

Tabell 10: Fördelning av antalet bifall och avslag (st.)

Bifall	2018	2017	2016	2015	2014
Barn	105	99	121	98	103
Ungdom	171	160	201	199	192
Personer med funktionsnedsättning	101	110	115	131	132
Antal projekt	377	369	438	428	427
Avslag	2018	2017	2016	2015	2014
Barn	157	166	164	191	272
Ungdom	207	252	224	267	405
Personer med funktionsnedsättning	62	106	65	127	126
Inte fondens målgrupper	15	29	28	40	51
Totalt antal avslag	441	553	481	625	854

Arvsfondsdelegationen har beslutat att avslå 441 ansökningar. Orsakerna till avslag har bland annat varit att projekten inte bedömts vara tillräckligt nyskapande, att de inte haft tillräckligt hög delaktighet från målgruppen eller avsett verksamhet som redan finns som reguljär verksamhet. Andra ansökningar har avslagits på grund av att de inte haft en rimlig plan för projektets överlevnad, att de avsett kostnader för enstaka arrangemang eller att ansökan kommit från enskilda personer eller nystartade föreningar.

I genomsnitt har 26 procent av de nya ansökningar som delegationen fattat beslut om under året beviljats stöd under 2018 (se tabell 11). Det är samma resultat som året innan. Det minskande antalet nya ansökningar de senaste åren, som delvis framgår av tabell 8, kan således till största delen förklaras med att det är antalet lågkvalitativa ansökningar som blivit lägre. Andelen bifall 2014 och tidigare var lägre jämfört med de senaste fyra åren.

Tabell 11: Andel bifall för nya ansökningar (antal bifall/(antal bifall + antal avslag)) (%)

	2018	2017	2016	2015	2014
Bifallsfrekvens (%)	26	26	30	24	21

Redovisningar

Arvsfondsdelegationen fattar fleråriga projektstödsbeslut. Dock ska föregående års projektredovisning godkännas innan ett projekt kan fortsätta med finansiering ur Allmänna arvsfonden. Det görs i samband med att projektplanen för nästkommande år hanteras. Även projektens slutredovisningar granskas. Under 2018 har totalt 404 redovisningar granskats och godkänts.

Tabell 12: Godkända redovisningar (st.)

	2018	2017	2016	2015	2014
Godkända redovisningar	404	353	375	393	458

Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats

Projekten har ofta sammansatta syften och omfattar många gånger flera av Allmänna arvsfondens målgrupper. I den statistik som redovisas har projekten kategoriserats utifrån dess huvudsakliga inriktning.

I tabell 2 visas volymen beslutade belopp under perioden 2014–2018. Under delar av 2016 och under hela 2017 fattades fleråriga beslut, medan delegationen under perioden 2014–2015 enbart fattade ettåriga beslut. Volymen beslutade medel räknat som fleråriga beslut under 2018 var således 592 miljoner kronor.

För att jämföra beslutsvolymen över tid bör de fleråriga besluten beräknas som om de vore ettåriga. Med en sådan justering har 647 miljoner kronor fördelats till projekt genom beslut av Arvsfondsdelegationen under 2018. Det är den näst högsta volymen i Allmänna arvsfondens historia.

Tabell 13: Utveckling av fördelningen av stöd (Mkr)

	2018	2017	2016	2015	2014
Fördelning av stöd	647	597	734	642	616

Beslutade medel 2018 (totalt 647 Mkr)

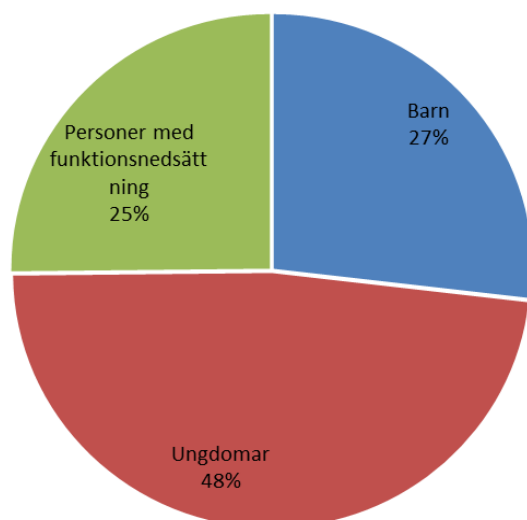

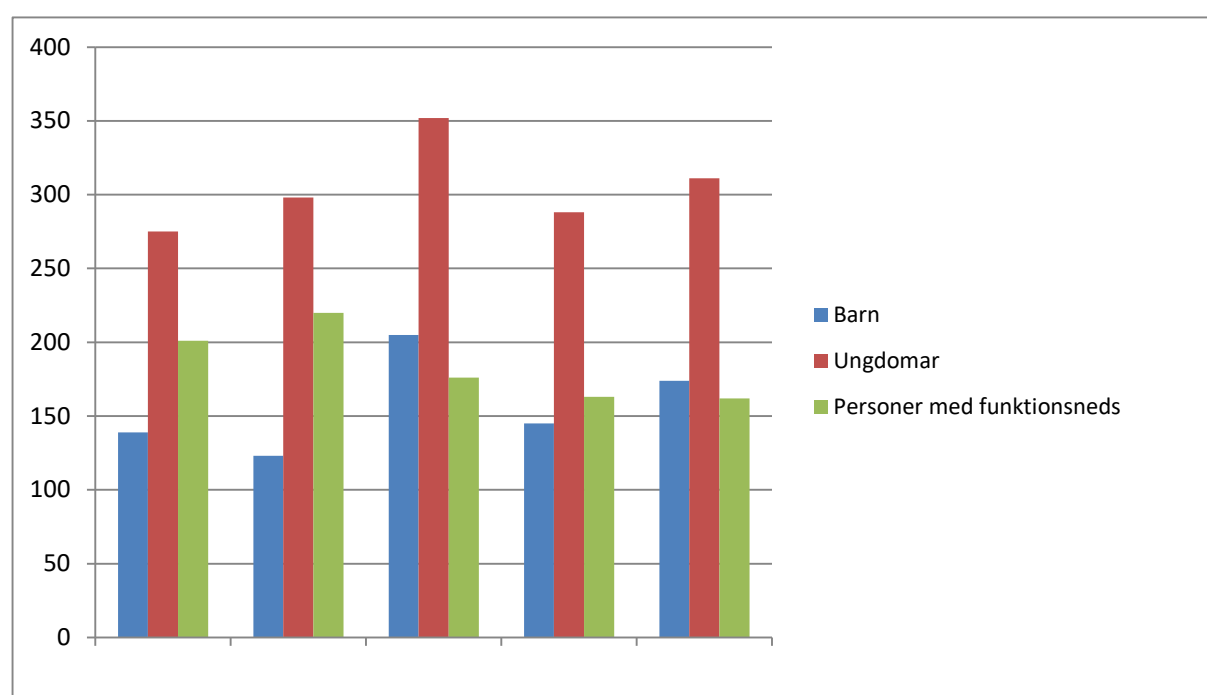
Diagram 1 visar totala fördelningen av beslutade medel per målgrupp som andelar av totalen. Jämfört med 2017 har andelen medel som fördelats till målgruppen barn ökat något i förhållande till personer med funktionsnedsättning. Det bör i detta sammanhang nämnas att projekt som riktar sig till barn och ungdomar med funktionsnedsättning redovisas under rubriken barn respektive ungdom.

Under 2018 beslutades om nästan 174 miljoner kronor till barnprojekt. Vad gäller målgruppen ungdomar var nivån på beslutade medel 311 miljoner kronor. För målgruppen

personer med funktionsnedsättning ligger volymen beslutade medel under året på 163 miljoner kronor. Projekt som riktar sig till målgruppen personer med funktionsnedsättning avser projekt där huvudfokus ligger på personer äldre än 25 år eller projekt utan fokus på viss ålder, exempelvis projekt där målgruppen är alla med en viss funktionsnedsättning.

Om projekt som fokuserar på barn och ungdomar med funktionsnedsättning räknas in under rubriken personer med funktionsnedsättning uppgår den totala volymen beslutade projektmedel till den målgruppen till 246 miljoner kronor, eller 38 procent av det totala belopp som beviljades i projektmedel under 2018. Därutöver möjliggör i princip samtliga lokalstödsprojekt verksamheter som inkluderar personer i alla åldrar med funktionsnedsättning. I diagram 2 redovisas utvecklingen av beslutade projektmedel per målgrupp under perioden 2014–2018.

Diagram 2 – Beviljade medel per målgrupp 2013-2017 (Mkr)

Redovisning av beviljade medel per målgrupp

Arvsfondsdelegationen har två stödformer. Den dominerande stödformen är projektstöd, som innebär att föreningen erhåller stöd för att utveckla en verksamhet, metod, utbildningsinsats eller delaktighets-/informationsarbete under normalt sett högst tre år. Den andra stödformen är lokalstöd, vilket innebär att en förening kan erhålla stöd för ny-, om- och tillbyggnad av en lokal eller anläggning som behövs för att driva en nyskapande och utvecklande verksamhet. I det här avsnittet redovisas översiktligt projekt- och lokalstödsmedel som Arvsfondsdelegationen fattat beslut om. Om inget annat anges gäller redovisning båda stödformerna. När antalet projekt anges i text och tabell anger siffran antalet bifallsbeslut. I några enstaka fall har samma projekt fått två beslut under samma år (så kallade tilläggsbeslut).

Målgruppen barn: Under 2018 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av 174 miljoner kronor till projekt med målgruppen barn enligt tabell 14. Det innebär en ökning med 29 miljoner kronor jämfört med 2017. Antalet bifallsbeslut under 2017 var 105 stycken, vilket är sju fler än året innan.

Tabell 14: Projekt till förmån för barn under 12 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, Tkr
Fritid/idrott	36	59 848
Integration	12	20 419
Kultur	9	15 362
Familjestöd	8	9 889
Information/utbildning	8	15 450
Demokrati och delaktighet	6	11 210
<i>Egen Kraft!</i> (särskild satsning)	6	7 116
Förebygga brott, våld och mobbing	5	12 340
Jämställdhet och könsroller	5	7 257
Psykisk ohälsa	4	4 594
Barn i utsatta situationer	4	4 459
Hjälpmedel	1	1 712
Rehabilitering	1	4 010
Totalt	105	173 665

Målgruppen ungdomar: Under 2018 fattade Arvsfondsdelegationen beslut om 311 miljoner kronor genom 171 bifall till projekt med målgruppen ungdom (se tabell 15). Jämfört med föregående år innebär det en ökning med 23 miljoner kronor. Antalet projekt med ungdomar som målgrupp var tio fler än under 2017.

Tabell 15: Projekt till förmån för ungdomar 12-25 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, Tkr
Fritid/idrott	36	71 196
Integration	20	24 427
Kultur	19	32 982
Demokrati och delaktighet	18	37 532
<i>Egen Kraft!</i> (särskild satsning)	16	25 075
Jämställdhet/könsroller	14	23 788
Information/utbildning	14	26 012
Arbete/sysselsättning	10	14 334
Förebygga brott, våld och mobbing	9	27 691
Barn och unga i utsatta situationer	6	10 126
Psykisk ohälsa	4	9 588
Drogförebyggande	3	4 536
Rehabilitering	2	3 329
Totalt	171	310 615

Målgruppen personer med funktionsnedsättning: Under 2018 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av 163 miljoner kronor genom 101 bifallsbeslut till projekt med målgruppen personer med funktionsnedsättning (se tabell 16). Det är samma belopp, men nio projekt färre än under 2017.

Tabell 16: Projekt till förmån för personer med funktionsnedsättning

Projektändamål	Antal projekt	Summa, Tkr
<i>Egen kraft!</i> (särskild satsning)	30	41 954
Fritid/idrott	12	15 684
Psykisk ohälsa	11	20 170
Information/utbildning	8	15 739
Kultur	8	11 451
Demokrati och delaktighet	6	12 912
Rehabilitering	6	13 375
Arbete och sysselsättning	4	5 717
Familjestöd	4	6 587
Kost och motion	4	6 246
Förebygga brott, våld och mobbing	2	2 865
Hjälpmedel	2	3 308
Integration	1	1 864
Drogförebyggande	1	1 445
Tillgänglighet	1	1 393
Jämställdhet och könsroller	1	2 174
Totalt	101	162 844

Geografisk fördelning av beviljade medel

Drygt 61 procent, 395 miljoner kronor, av de medel som beslutades under 2018 fördelades till lokala och regionala projekt. Till denna kategori hör projekt som genomförs på en eller flera angränsade orter, en eller flera angränsade län samt projekt som genomförs exempelvis i ett par av storstadsregionerna. Varje projekt inkluderas bara en gång i statistiken och projektet hänförs till det län där organisationen har sitt säte. Resterande medel gick till det som definieras som nationella projekt. Exempel på nationella projekt är barn- och ungdomsprojekt som samarbetar med kulturinstitutioner över hela landet eller en nationell funktionshindersorganisation som tagit fram en utbildningsstrategi för personer som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Mätt i antal är 241 stycken (64 procent) av beviljade projekt av lokal eller regional natur, medan resterande projekt utgörs av nationella projekt. I likhet med de senaste åren erhöll projekt i samtliga län bifall under året. Flest ansökningar kommer från föreningar i storstadsområdena, vilket är naturligt eftersom där också finns högst antal föreningar och personer. Föreningar i storstadsområdena är också de som fått flest bifall och flest avslag på inkommande ansökningar. Ett stort antal beviljade projekt genomförs av organisationer som har sitt säte i Stockholm, men merparten av dessa projekt bedöms vara nationella.

Tabell 17 redovisar den länsvisa fördelningen av medel ur Allmänna arvsfonden. Tabellen visar endast de lokala och regionala projekten och lokalstödsprojekten är inkluderade. De nationella projekten är inte medräknade.

Tabell 17: Regional fördelning av beviljade medel till lokala och regionala projekt

Län	Antal projekt	Summa, Mkr
Skåne	41	74
Stockholm	41	69
Västra Götaland	36	64
Dalarna	13	27
Västerbotten	13	20
Jönköping	12	22
Uppsala	10	14
Örebro	10	11
Gävleborg	10	11
Halland	8	13
Värmland	7	13
Kronoberg	6	12
Västernorrland	6	7
Södermanland	6	7
Kalmar	5	9
Östergötland	4	7
Västmanland	4	5
Norrbottn	3	4
Gotland	3	2
Jämtland	2	4
Blekinge	1	0
Totalt	241	395

Projekt inom de prioriterade områdena

I det följande presenteras översiktligt projekt inom de tolv områden regeringen angivit som prioriterade i sin skrivelse till riksdagen. Av tabell 18 framgår att drygt 595 miljoner kronor av beslutade medel har gått till projekt inom de av regeringen prioriterade områdena. Det motsvarar 92 procent av de medel Arvsfondsdelegationen beslutade om under 2018. Sett till antalet var 351 stycken av de projekt som beslutades under året inom de prioriterade områdena. Det motsvarar 93 procent av samtliga projekt. Det ska i sammanhanget påpekas att de prioriterade områden har en bred inriktning.

Noterbart är att sex projekt har kategoriserats inom området Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning. Det är ett resultat av den särskilda satsningen på äldre med funktionsnedsättning som lanserades under 2018. Under 2017 och 2016 var det endast ett respektive två projekt inom den kategorin. Hela 33 projekt har kategoriserats som projekt som fokuserar på att Stärka rättigheterna för

personer med funktionsnedsättning. Så många projekt har inte placerats i den kategorin sedan den kategorin infördes 2008.

Tabell 18: Projektfördelning inom de prioriterade områdena

Prioriterade områden	Antal projekt	Summa, Tkr
Främja psykisk och fysisk hälsa	109	195 179
Nyanländas mottagande och etablering	69	109 861
Öka delaktighet och stärka demokratin	44	65 225
Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning	33	56 778
Delaktighet i kulturlivet	33	51 529
Stärka inflytandet för barn och unga	18	27 211
Förebygga våld, mobbning och trakasserier	13	28 247
Främja etableringen på arbetsmarknaden	10	17 558
Främja ett stärkt föräldraskap	9	15 673
Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning	6	10 759
Öka jämställdhet och jämlikhet	5	13 637
Stärka barns rättigheter	2	3 743
Totalt	351	595 400

I det följande redovisas ett exempel på projekt som pågick under 2018 per prioriterat område.

Främja fysisk och psykisk hälsa

Projektet Västmanlandsmodellen, Studieförbundet Vuxenskolan Västmanland

Projektet syftar till att förändra attityder och bemötande kring människor som lever med psykisk ohälsa. Målet är att bidra till en ny modell för samverkan (Västmanlandsmodellen) där ett öppnare klimat och en bredare förståelse för målgruppens hela sammanhang belyses. Målgruppen är primärt unga och unga vuxna med psykisk funktionsnedsättning samt anhöriga till dessa. Sekundärt avser projektet att nå andra unga vuxna samt professionell vårdpersonal, arbetsgivare, LSS, skolor, socialtjänst, polis, arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Fokus kommer att ligga på kunskapsutveckling och informationsspridning samt framtagandet av nya metoder och modeller för samverkan mellan brukarorganisationer och offentliga aktörer. Studieförbundet Vuxenskolan har ambitionen att överföra erfarenheter från projektet till andra studieförbund i andra kommuner och landsting efter projektets genomförande. En framgångsfaktor i utvecklingen av Västmanlandsmodellen är den breda ansatsen i projektet. Efter projektet har Västmanland en metod för samverkan kring psykisk ohälsa som kan implementeras på flera nivåer i samhället.

Främja stärkt föräldraskap

Projektet Pappor och deras barn i Biskopsgården, Göteborgs stadsmission

Projektets syfte är att förbättra barns livsvillkor genom att stärka relationen mellan pappor och deras barn. Genom uppsökande verksamhet ska i första hand utlandsfödda och nyanlända pappor nås. Metoder i projektet inkluderar att utbilda manliga kulturtolkare

som ska överbrygga kulturella och språkliga hinder. Projektet omfattar uppsökande verksamhet på flera platser såsom MVC/BVC, öppna förskolor och SFI-klasser. Intentionen med projektet är att skapa inkluderande mötesplatser för pappor på redan befintliga föräldraställen samt ge föräldrautbildning och stöd till pappor. Dessutom erbjuds sociala aktiviteter för papporna tillsammans med deras barn. Projektet äger rum i Biskopsgården, Angered och Tynnered i Göteborg. Efter projekttiden ska verksamheten drivas av Stadsmissionen och pappor ska inkluderas i pågående verksamhet inom öppna förskolor och familjecentraler.

Stärka barns rättigheter

Projektet Skratturnén för alla barns rätt, Clownen utan gränser

Clowner utan Gränser har sin kärnverksamhet i olika delar av världen där barn har fått fly från krig och katastrofer. I detta projekt är målgruppen skolbarn i Sverige mellan 6-11 år. Ett metodmaterial ska framställas som bygger på barnkonventionen och flyktingskap och en föreställning skapas där dialog och workshops med barnen ingår. En öppen webbaserad sida kommer att finnas där metodmaterial och information kan laddas ner. Målet med projektet är att öka kunskap och engagemang hos barn för andra barn på ett roligt, pedagogiskt och kreativt sätt. Projektet ska genomföras i skolor i tre städer varje projektår med start i Stockholm, Halmstad och Sundsvall.

Förebygga våld, mobbning och trakasserier

Projektet Varför så X-trem, Svea sträng

I detta projekt vill föreningen med teater som verktyg öka kunskapen hos elever och andra runt dessa om hur extremistiska grupper attraherar och rekryterar, vare sig de är politiska, religiösa eller kriminella. Målet är att deltagarna ska få verktyg för ett kritiskt förhållningssätt till våldsamma rörelser och organisationer, attityder och handlingar. Utmaningen är att nå följarna/rekryterna till våldsbejakande grupperingar så att de kan identifiera och upptäcka maktspelet som vill locka in dem att medverka i olika sektaristiska discipliner så att de sedan tar avstånd från att bli delaktiga i dessa grupperingar. Projektet räknar med att göra nedslag på olika skolor i minst 70 kommuner under projektets tre år med föreställningar, workshops och extra föredragshållare anpassade efter orternas specifika behov.

Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning

Projektet Kulturbyråkraterna, Kultur och kvalité

Projektet KulturBYRÅkraterna skapar, bland annat i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan Stockholm, ett kulturkansli som även innefattar en kulturarbetsförmedling. Kansliet erbjuder rådgivning och producerar tillgängliga kulturprogram och fortbildningar över hela landet. Kansliet ska vara en länk mellan kulturarbetare med funktionsnedsättning och kulturhus, konsthallar och arrangörer av kulturevent. Projektet stärker kompetensen hos kulturarbetare med funktionsnedsättning i att exponera sin konstnärlighet. Vidare utbildas kulturhus och andra kulturarrangörer i att ta emot och ge plats för kulturarbetarnas produktioner. Kansliet blir efter projektets slut en del av föreningen Kultur och Kvalitets ordinarie verksamhet och finansieras bland annat av ett ökat antal medlemmar och företagssponsring samt genom att kulturinstitutioner över hela landet köper fortbildning och förmedlingstjänster.

Främja etableringen på arbetsmarknaden
Projektet Nya vägar, Falkenbergs Fontänhus

Projektet syftar till att utveckla nya former av stödinsatser till ungdomar med psykisk ohälsa för att förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Målet är att öka antalet ungdomar i sysselsättning och minska deras behov av försörjningsstöd. Projektet drivs i samarbete med Falkenbergs kommun och Arbetsförmedlingen. I projektet ska en modell tas fram som bland annat ska bestå av storytelling och samverkan med arbetsgivare, övriga delar kommer att utvecklas tillsammans med målgruppen. Verksamheten ska erbjuda målgruppen ett socialt sammanhang som de idag inte har. Projektet ska även verka för en ökad samordning och samsyn mellan olika aktörers insatser för den enskilde. Efter projektet ska Falkenbergs Fontänhus fortsätta arbeta enligt modellen med målgruppen. Målet är att finansieringen ska ske via ett IOP mellan kommunen och Fontänhuset.

Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning
Projektet Läslust hela livet, Studieförbundet vuxenskolan Kalmar län

Projektet syftar till att kompetensutbilda Studieförbundet Vuxenskolas högläsare i Kalmar som efter genomgången utbildning kan erbjuda personer med demens och boende inom äldreomsorgen en stunds avkoppling med fångslände och berikande berättelser. En digital kunskapsbank ska utvecklas under projekttiden i samarbete med Myndigheten för tillgängliga medier samt regionbibliotek och stadsbibliotek. I kunskapsbanken ska material, filmade föreläsningar och författarmöten sammanställas som inspirationsunderlag till högläsarna. Projektets metodmaterial, muntliga framställningar och projektverksamhet kommer att implementeras in i Studieförbundet Vuxenskolas ordinarie verksamhet med målsättningen att det ska bli ett långsiktigt praktiskt hjälpmedel för både verksamma och nytillkomna högläsare över hela landet

Delaktighet i kulturlivet
Projektet Gör konst, Konstfrämjandet Västerbotten

Projektet ska öka delaktighet och inflytande inom konstlivet för unga mellan 13 och 25 år samt stimulera dialogen mellan professionella konstnärer och unga. En metod ska utvecklas i Västerbotten där de estetiska programmens obligatoriska gymnasiearbeten lyfts till en mer professionell nivå som bättre förbereder eleverna för högre konststudier och yrkesarbete. Som en del i detta ska ett digitalt gymnasiementorsprogram, Konstnärlig handledning inom gymnasiearbetet, tas fram inom vilket yrkesverksamma konstnärer ska fungera som mentorer för ungdomar i åk 3 i gymnasiet. En etablering av gymnasiementorsprogrammet även i övriga landet ska påbörjas under projekttiden. I Västerbotten kommer ungdomar dessutom att få möjlighet att få en professionell konstnär som mentor även utanför skolan. Vidare kommer konstkurser och workshoppar att erbjudas för ungdomar på fritiden. Ungdomar i projektet kommer även att få göra studiebesök på konstskolor, konsthallar och ateljéer samt coachas att göra egna konstprojekt och utställningar. Via den digitala plattformen sprids projektets resultat så att ännu fler ungdomar kan involveras. Konstfrämjandet tar hand om resultaten och driver arbetet vidare efter att projektet avslutats.

Nyanländas mottagande och etablering
Projektet #skolmöten, Kompis Sverige

Projekt #skolmöten syftar till att skapa ett sammanhang och en metod för att få nyanlända och etablerade ungdomar att mötas, relatera och knyta kontakter, i skolan och på fritiden. Målet är att utveckla en metod där nyanlända och etablerade ungdomar kan mötas på lika villkor och därefter att sprida metoden nationellt. Inom ramen för projektet planeras workshops och aktiviteter i skolan och på fritiden. Projektet omfattar även testning och validering av metoden, att utveckla ett utbildningsmaterial/metodhandbok samt ett ”train-the-trainer”-program. På sikt ska #skolmöten bli en integrerad del av Kompis Sveriges ordinarie verksamhet efter projekttiden. Under projekttiden utbildas även lärare och skolpersonal i metoden för att kunna fortsätta arbetet i skolorna.

Stärka inflytandet för barn och unga
Projektet Demokratiklubb, Unga Örnars Riksförbund

Unga Örnars projekt Demokratiklubb - från ord till handling har som mål att skapa en bas för ungas möjlighet till inflytande och öka sin kunskap om sina demokratiska rättigheter. Projektet vill ge unga en möjlighet till inflytande och demokratiska verktyg i deras närområde som de kan fortsätta att använda efter att demokratiklubbens träffar är slut. Tanken med projektet är att ta vara på barnens engagemang och hjärtefrågor genom att stötta dem att driva sina frågor lokalt i kommunen på det sätt som de vill, learning by doing. Syftet är att skapa aktiva samhällsmedborgare som lär sig använda sin demokratiska yttranderätt och förslagsrätt. Projektet ska med andra ord lära och praktiserara demokrati under hela projekttiden. Projektets slogan är: Det är lättare att bygga demokratiska barn än att laga odemokratiska vuxna. Det är utifrån den övertygelsen som projektet tar sitt avstamp. Projektet kommer utgå från två metoder KASAM (känslan av sammanhang) och learning by doing för att verkligen säkerställa målgruppens delaktighet och inverkan på projektet. Projektet har som aktivitetsmål att starta 48 demokratiklubbar på olika platser i Sverige och de hoppas engagera hundratals barn och unga. Projektet kommer ta fram utbildningsmaterial och utbilda ledare ute i landet så att de själva kan hålla i Demokratiklubbar. Projektet kommer prioritera bruksorter och socioekonomiskt utsatta områden. Projektet är nationellt och kommer samarbeta med ABF, Kommunal och Hyresgästföreningen. Metoderna kommer att implementeras och leva vidare inom organisationen, där demokratiklubbarna kommer utgöra en del av Unga Örnars ordinarie verksamhet efter projektets slut.

Öka jämställdhet och jämlikhet
Projektet Reality Check, Tallita

Det övergripande syftet med projektet är att förebygga mäns våld mot kvinnor och sexuell ohälsa bland ungdomar. Projektet har två målsättningar; dels att öka ungdomars kunskap om pornografins möjliga effekter, och dels att nå ut och erbjuda stöd till ungdomar som är i riskzonen för så kallat pornografiberoende. Projektet innebär framtagande av ett heltäckande program som erbjuder stöd till ungdomar hela vägen. Den första delen är ett faktabaserat undervisningsmaterial med syfte att stärka ungdomars mediekunskap och öka deras förståelse för hur pornografi kan påverka deras sexualitet, hjärna, attityder och relationer. Den andra delen är ett verktyg för att komma tillrätta med pornografiberoende. Detta verktyg tas fram i samarbete med den amerikanska organisationen Fight the New

Drug, som tagit fram ett program som erbjuder ungdomar kunskap, utbildning, stöd samt strategier och resurser användbara för den som vill minska sin pornografikonsumtion. Projektet planerar att anpassa programmet efter en svensk kontext. Den tredje delen handlar om att fånga upp ungdomar som behöver extra hjälp och stöd och slussa dem vidare till exempelvis ungdomsmottagningen eller barn- och ungdomspsykiatri. Huvudsaklig målgrupp är unga personer i åldern 12–25 år, både killar och tjejer.

Öka delaktighet och stärka demokratin

Projektet SverokTV, Sverok

Inom gamingkulturen är streaming och onlinevideo viktiga forum för marknadsföring och informationsspridning av aktuella händelser och spel. De flesta kanaler som erbjuder uppladdning av material har få eller mycket begränsade regler kring uppförandekoder och innehåll. Ibland innebär det att språkbruket är sexistiskt, homofobiskt och rasistiskt vilket får till följd att många personer avstår från att ta del av innehållet. Sverok, som organiserar stora delar av spelkulturen i Sverige, vill med projektet starta en sammanhållen Twitch-kanal som vilar på Sveroks värdegrund där enskilda spelare och föreningar kan ladda upp sitt material och sända live. Twitch är en av de viktigaste kanalerna för onlinestreaming i realtid. Målgruppen är barn och ungdomar samt e-sportsföreningar i Sverige. När projektet avslutas ska Sveroks medlemmar och föreningar med stöd av förbundet driva kanalen vidare. Målet är att Sverok-TV ska vara sponsor- och intäktsfinansierat år fyra och bidra till en bättre och mer inkluderande spel- och ungdomskultur.

Arvsfondens stöd fördelat per organisationskategori

Ansökningarna till Arvsfondsdelegationen kommer från ett brett spektrum av organisationer och föreningar runt om i landet. Allt från stora etablerade och välkända intresseorganisationer till små lokala idrottsföreningar. Trots att det inte helt går att renodla en kategori görs ändå ett försök till kategorisering för att få en bild av vilka organisationer och föreningar som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden.

Tabell 19 visar vilken typ av organisationer som står som ansvariga projektägare för de projekt som fick finansiering ur Allmänna arvsfonden under 2018. I nästan alla projekt finns det dock ett antal andra organisationer som medverkar som samarbetspartner. Tre av fyra projekt är konkreta samarbeten mellan ideella organisationer och offentliga aktörer så som skolor, fritidsförvaltningar, sjukhus, socialtjänsten med mera. Vissa organisationer har under året fått stöd till fler än ett projekt. I bilaga till verksamhetsberättelsen redovisas samtliga organisationer som fick stöd ur Allmänna arvsfonden under 2018.

Idrottsföreningar är likt föregående år den kategori organisationer som erhållit flest bifall. En stor andel av projekten som bedrivs av idrottsföreningar är lokalstöd, det vill säga finansiering av byggnation av lokaler och anläggningar. Idrottsföreningarna som fått stöd avser främst att utöka sina verksamheter med flera aktiviteter och att nå nya målgrupper, bland annat personer med funktionsnedsättning, unga som inte är föreningsaktiva och nyanlända barn och ungdomar. Flera organisationer uppger också mer övergripande mål med sin idrottsverksamhet som exempelvis att öka kunskap om jämställdhet, att minska fördomar och utanförskap och att öka tryggheten på orten. Ett sätt att nå fler barn och unga är fadderverksamhet, att anordna prova-på-dagar, att bedriva spontanidrott och att låna ut utrustning. För att nå målet med sin verksamhet samarbetar många av organisationerna med andra föreningar och offentligverksamhet så som skolor, omsorgerna och boenden för asylsökande.

Som tidigare år är funktionshindersonsorganisationerna den kategori av organisation som får näst mest projekt finansierade av Allmänna arvsfonden. Två områden, kommunikation och språk samt psykisk ohälsa utmärker sig med flera projekt. Tio projekt vänder sig till personer med psykisk ohälsa. Föreningen Attention genomför hela fem projekt runt om i landet.

Den tredje största kategorin är kulturföreningar som i sina projekt ofta vänder sig till personer med funktionsnedsättning och till nyanlända barn och ungdomar. Med kulturen som redskap ges människor möjlighet att få en röst i samhället och gestalta sina erfarenheter och drömmar, bana väg ut i arbetslivet, få struktur i sin vardag och bryta med utanförskap. Majoriteten av projekten samverkar med andra föreningar och offentlig sektor.

Två tredjedelar av de projekt som genomförs av studieförbunden har personer med funktionsnedsättning som målgrupp. Projekten ska tillsammans med målgruppen undersöka och prova olika arbetssätt för inkludering- och empowermentprocesser. Majoriteten av dessa projekt använder kulturen som redskap. Fem projekt har som syfte

att skapa mötesplatser för nyanlända barn och ungdomar. Förutom att driva egna projekt är studieförbunden ofta samarbetspartners till andra arvsfondsprojekt.

Offentliga huvudmän kan söka medel ur fonden om det sker i samverkan med en ideell förening. Majoriteten av de projekt som under året beviljats medel har personer med funktionsnedsättning som målgrupp. I samtliga fall där projekten drivs av offentliga huvudmän genomförs projekten i nära samarbete med ideella organisationer, så som funktionshindersorganisationer och kulturföreningar. Flera av projekten som drivs av offentliga huvudmän handlar om att utveckla nya arbetssätt och pröva nya metoder.

Åtta projekt från organisationer bildade på etnisk grund har beviljats medel under året. Organisationerna har beviljats medel för verksamheter som rör identitetsarbete och information om det svenska samhället. Fem av projekten genomförs av somaliska föreningar. Majoriteten av projekten samarbetar med andra organisationer och offentlig sektor.

Inom kategorin övrigt återfinns ett brett spektrum av organisationer som ägnar sig åt vitt skilda verksamheter.

Tabell 19: Bifallsbeslut fördelat på olika kategorier av organisationer

Organisationskategori	Antal bifallsbeslut	Summa, Tkr
Övrigt	91	164 368
Idrottsföreningar	88	134 134
Funktionshindersorganisationer	49	96 452
Kulturföreningar	40	66 757
Studieförbund	34	48 778
Stiftelser	29	52 453
Ungdomsorganisationer	15	32 021
Offentliga huvudmän	12	17 609
Sociala organisationer	8	15 733
Organisationer bildade på etnisk grund	8	11 275
Universitet och högskolor	3	7 584
Totalt	377	647 164

Fördelning av lokalstöd

Antalet beviljade projekt och fördelade medel inom lokalstödet ökade 2018 jämfört med 2017 (se tabell 20).

Tabell 20: Fördelning av lokalstöd

	2018	2017	2016	2015	2014
Antal lokalstödsprojekt	58	53	69	55	67
Beviljade lokalstödsprojekt (mkr)	125	113	148	105	118

Av de organisationer som fick bifall under 2018 var cirka 85 procent idrottsföreningar, vilket ligger i linje med året innan. Att idrotten traditionellt sett dominerar bland de föreningar som söker och får lokalstöd kan ha olika förklaringar. Det kan bland annat bero på att Allmänna arvsfondens målgrupper i mycket hög utsträckning är engagerade inom föreningsidrotten och att behovet av lokaler för idrott är stort på många håll i Sverige. Eftersom Allmänna arvsfondens lokalstöd innebär en delfinansiering av en om-, till- eller nybyggnation, krävs att föreningar hittar ytterligare finansiärer. Där har idrottsföreningar den fördelen att de kan söka Riksidrottsförbundets anläggningsstöd, medan en motsvarig variant inte finns för andra typer av föreningar.

Den idrott som dominerade bland Allmänna arvsfondens lokalstöd 2018 var padel, som är på stark framväxt i hela Sverige. Under 2018 beviljades åtta projekt som syftade till att bygga banor för padel inomhus eller utomhus. Näst vanligast bland lokalstödsprojekten var projekt inom golf, som oftast handlar om att bygga lokaler för inomhusträning vintertid. Därefter följer projekt inom skidsport, exempelvis asfalterade rullskidbanor, skicross och skidlekis. Även projekt som rör spontanidrottsanläggningar utomhus, olika typer av aktivitetsparker och multiarenor som kombinerar många olika typer av idrotter var relativt vanligt förekommande under 2018. Bland övriga och mindre vanliga projekt kan nämnas ombyggnationen av en gammal smedja till konstverkstad och nybyggnationen av övernattningsrum på ett boende för särskilt infektiöskänsliga barn som genomgår behandling för cancer.

Den geografiska spridningen för de lokalstöd som beviljades var inte riktigt lika utbredd 2018 som föregående år, med tanke på att fyra län inte hade något nytt lokalstödsprojekt under året. Västra Götaland var precis som 2017 det län som fick flest lokalstödsansökningar beviljade (se tabell 21), men fick under 2018 sällskap av Skåne län. Några exempel på föreningar som fick stöd under året var Skellefteå skateboardförening, Smålandsstenars tennisklubb, Bohusläns cirkussällskap och Djupadals scoutkår utanför Malmö.

Tabell 21: Regional fördelning av beviljade medel till byggnation av lokaler och anläggningar (s.k. lokalstöd)

Län	Antal beviljade ansökningar	Summa, Mkr
Skåne	9	38
Västra Götaland	9	21
Dalarna	7	17
Jönköping	4	9
Halland	4	9
Västernorrland	4	4
Södermanland	4	4
Värmland	3	8
Stockholm	3	8
Västerbotten	3	7
Kronoberg	2	7
Kalmar	1	5
Uppsala	1	4
Norrbottn	1	1
Jämtland	1	1
Västmanland	1	0
Gävleborg	1	0
Blekinge	0	0
Örebro	0	0
Gotland	0	0
Östergötland	0	0
Totalt	58	125

Andel organisationer som inte sökt eller beviljats medel ur tidigare

Av de organisationer som beviljades medel ur Allmänna arvsfonden för nya projekt under 2018 hade 65 procent inte fått medel ur fonden tidigare (enligt genomgång av bifallsbesluten från och med 2004). Under 2017 var motsvarande siffra 63 procent. En analys av de ansökningar som inkom under 2018 visar att 55 procent av de organisationer som sökte medel ur Allmänna arvsfonden inte hade sökt medel ur fonden tidigare (enligt genomgång av ansökningar inkomna från och med 1994). För 2017 var motsvarande siffra 50 procent.

Fördelning av stöd genom särskilda satsningar

Arvsfondsdelegationen kan uppmärksamma en specifik målgrupp eller ett angeläget område genom en så kallad särskild satsning. En särskild satsning innebär att Arvsfonden under en period fokuserar särskilt på området eller målgruppen. Projekten inom de särskilda satsningarna utvärderas gemensamt av en extern utvärderare. Under tiden satsningen pågår genomförs särskilda kommunikationsinsatser för att få in fler ansökningar som överensstämmer med satsningens inriktning och syfte. I övrigt gäller

samma krav som för övriga projekt. I detta avsnitt redovisas kortfattat de satsningar som pågick under 2018, den så kallade Nyanländasatsningen och satsningen på äldre personer med funktionsnedsättning (Ålder är inget hinder).

Nyanländasatsningen

Satsningen ska bidra till att underlätta nyanlända barn och ungdomars etablering och delaktighet i samhället. Arvsfondsdelegationens målsättning är att fördela 400 miljoner kronor till 150 projekt under perioden 2016-2018. Satsningen lanserades i mars 2016 efter att regeringen i sin skrivelse till riksdagen (Skr. 2014/15:132) uppmärksammat behovet av en sådan satsning. Projekt inom satsningen ska utveckla nya metoder eller verksamheter med och av målgruppen nyanlända barn och ungdomar. Projekten ska skapa möten mellan etablerade barn och unga och nyanlända och stärka målgruppens nätverk och möjligheter till språkträning.

2018 fortsatte Arvsfonden informera om satsningen, bland annat vid årets MR-dagar och vid seminarier arrangerade av Länsstyrelserna i Stockholm och i Örebro. Arvsfonden deltog även i rundabordsamtal om Barn i migrationsprocessen arrangerat av Delegationen för Migrationsstudier (Delmi). I september 2018 bjöds alla pågående projekt inom Nyanländasatsningen in till en heldag med fokus på kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan projekten. 115 projektledare från ett 70-tal pågående projekt deltog i workshops och diskuterade möjligheter och utmaningar i arbetet med projekten. Projekten hade mycket gemensamt trots sina vitt skilda verksamheter. Den övervägande utmaningen för de allra flesta av projekten har varit att skapa trygghet och kontinuitet i sina verksamheter för målgruppen. Förändringar i asylstiftningen och i mottagandet av både ensamkommande och barn och unga i familj har medfört att asylsökande barn och unga har flyttats runt mellan förläggningar och boenden. Många av projekten har fått möta barn och unga i kris. Därav kom många samtal att handla om att vara lyhörd, visa att man bryr sig och skapa personliga och förtroliga kontakter med unga som mår dåligt. Utmaningar med att nå ut till tjejer och behovet av att skapa trygga rum och kontinuitet var andra utmaningar.

2018 beviljades totalt 110 miljoner kronor till projekt inom Nyanländasatsningen, varav 16,9 miljoner kronor gick till 13 nya projekt. Sedan satsningens start 2016 har 95 projekt beviljats totalt 272 miljoner kronor.

Det finns fortsatt en stor variation vad gäller teman för de beviljade projekten. Projekten arbetar bland annat med jämställdhet, entreprenörskap, odling, segling och simträning, friluftsliv, sex- och samlevnad, motorsport, hälsofrämjande aktiviteter, formgivning samt språkträning genom film- och skrivarkverkstäder. Arvsfonden har under året sett en fortsatt ökning av antalet ansökningar för projekt med fokus på psykisk ohälsa bland asylsökande och nyanlända. Ansökningar för projekt med inriktning på att öka målgruppens etablering på arbetsmarknaden ser också ut att ha ökat under året.

Nedan redovisas två av projekten inom satsningen.

Made in Rosengård

Projektet drivs av Somaliska Freds- och Skiljedomsföreningen. Projektet syftar till att engagera unga nyanlända i Rosengård kring inkomstgenererande aktiviteter och entreprenörskap. Målsättningen är att samla målgruppen kring positiva och kreativa projekt, etablera mötesplatser, underlätta integration och stärka bilden av Rosengård. Deltagarna ska få utbildning, kurser och coachning i entreprenörskap och socialt företagande. De ska tillsammans utveckla, marknadsföra och sälja egna produkter och tjänster genom ett socialt företag som de startar i projektet. På det sättet får de praktiska kunskaper om entreprenörskap och stärker sina framtida möjligheter till arbete och egen försörjning. Efter projektet ska det sociala företaget drivas vidare av målgruppen och sökande förening. Det ska finansieras genom intäkter för produkter och tjänster och bidrag från offentlig sektor. Den modell de skapar ska spridas till andra delar av landet.

Förnyelselabbet - med människan som utgångspunkt för samhällsutveckling i samverkan
Projektet drivs av Stiftelsen Svensk Industridesign, SVID. Syftet med projektet är att genom en sammanhållen förnyelseprocess förbättra hur samhället som helhet svarar mot nyanlända barn och ungas behov. I Förnyelselabbet testas nya idéer och lösningar för ett förbättrat mottagande för ensamkommande barn och ungdomar. Metoden hämtas från tjänstedesign och system-innovationsmodeller som sätter användaren i centrum. Projektet genomförs i bred nationell samverkan och bygger på ett förarbete som genomförts av kommuner, regioner, SKL, statliga myndigheter och frivilligsektorn. Förnyelselabbet medfinansieras av SVID och övriga samarbetspartners som bidrar med arbetstid. Efter projektetiden kan metoden och resultaten implementeras inom offentlig sektor, hos SKL och SVID i nya användardrivna innovationsprojekt och inom andra sektorsövergripande utvecklingsområden.

Ålder är inget hinder

Under 2018–2021 genomför Arvsfonden en särskild satsning kallad *Ålder är inget hinder*. Satsningen vänder sig till äldre med funktionsnedsättning och deras anhöriga. Till målgruppen hör även personer som har andra åldersrelaterade besvär. Behovet av ett mer riktat arbete gentemot äldre med funktionsnedsättning kommer från erfarenheterna av satsningen *Egen Kraft*, en tidigare satsning som Arvsfonden finansierade under åren 2013–2016 och som i första hand syftade till att uppmuntra föreningar och andra ideella aktörer att söka medel för att utveckla metoder och verksamheter inom tre fokusområden:

- En arbetsmarknad för alla
- Skola och utbildning för alla
- En aktiv fritid i livets alla faser.

Under de tre år som satsningen pågick fördelades drygt 600 miljoner kronor ut nationellt till över 200 projekt. I den efterföljande analysen kunde Arvsfonden se att merparten av de beviljade ansökningarna vände sig till barn och unga och inte till målgruppen äldre med funktionsnedsättning. Detta konstaterades även i regeringens skrivelse till riksdagen (Skr 2014/15:132) där det betonades att det finns skäl att överväga ytterligare satsningar för att stödja projekt för ökad delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättningar.

För ideella föreningar finns möjligheten att söka både projekt- och lokalstöd inom ramen för satsningen. Med hjälp av satsningen vill Arvsfonden bidra till att skapa samverkan mellan aktörer inom civilsamhället, gärna i samarbete med offentliga organisationer, kring idéer/projekt som ökar delaktigheten och tillgängligheten i samhället för den aktuella målgruppen.

Inför lanseringen av *Ålder är inget hinder* bjöds några av de största pensionärsorganisationerna in till enskilda möten för samtal, dels för att det är en målgrupp som tidigare inte så ofta ansökt om medel ur Allmänna arvsfonden och dels för att ta del av deras medlemmars behov och önskemål. Kansliet bjöd därefter in representanter från bland annat Funktionsrätt Sverige, Lika Unika, Pensionärernas Riksorganisation, Sveriges Pensionärsförbund, Riksförbundet Pensionärs gemenskap, Nationellt kompetenscenter anhöriga, Studieförbundet Vuxenskolan och Riksidrottsförbundet med flera till en heldag för att diskutera möjligheterna och innehållet i Arvsfondens kommande satsning. Inledningsvis erbjöd kansliets handläggare även särskilda telefonjourtider till de organisationer/föreningar som önskade testa någon projekttid. Efter lanseringen av satsningen har kansliet bjudit in representanter från berörda organisationer och även blivit inbjudna till organisationernas egna medlemsmöten för att fortsätta dialogen och sprida kännedom om arvsfonden och Allmänna arvsfondens möjligheter. Under året som gått har också ett samarbete inletts med SV, ett samarbete som bland annat innebär att personal från kansliet åker ut till intresserade lokalavdelningar inom SV för att tillsammans med deras medlemsorganisationer diskutera intressanta projekttid.

Arvsfonden har under det år som satsningen pågått fått in flera ansökningar som vänder sig till och involverar äldre personer med funktionsnedsättningar. Ett sådant exempel som beviljats stöd inom satsningen är ett projekt som Nationellt Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) Stockholm är huvudman för. I projektet som heter Åldras och må bra ska NSPH tillsammans med samarbetande organisationer utveckla och systematisera metoder och arbetssätt i syfte att stärka äldre personers psykiska hälsa, motverka stigmatisering och bidra till öppenhet kring psykisk ohälsa bland äldre. Projektet ska bedriva uppsökande arbete för att motivera äldre personer att medverka i samtal om psykisk hälsa. Man kommer att skapa forum för äldre där de kan uppleva gemenskap, göra sin röst hörd och bli mer delaktiga i utformningen av vård och omsorg. Genom att uppmuntra målgruppen att själv formulera sina behov, till exempel genom brukarrevisioner och dialogmöten, vill projektet skapa underlag för hur samhällets stöd kan utvecklas för äldre med psykisk ohälsa. Projektet kommer att börja arbetet i Sörmland i samarbete med lokala brukarföreningar, pensionärsföreningar, studieförbund, vården och kommunal omsorg. Erfarenheterna från Sörmland, liksom informations- och metodmaterial ska sedan spridas i landet.

Ytterligare ett exempel är Studieförbundet Kalmars projekt Läslust hela livet som syftar till att kompetensutbilda studieförbundets högläsare i Kalmar som efter genomgången utbildning kan erbjuda personer med demens och boende inom äldreomsorgen en stunds avkoppling med fängslade och berikande berättelser. En digital kunskapsbank ska utvecklas under projekttiden i samarbete med Myndigheten för tillgängliga medier samt

regionbibliotek och stadsbibliotek. I kunskapsbanken ska material, filmade föreläsningar och författarmöten sammanställas som inspirationsunderlag till högläsarna. Projektets metodmaterial, muntliga framställningar och projektverksamhet ska föras in i Studieförbundet Vuxenskolas ordinarie verksamhet med målsättningen att det ska bli ett långsiktigt praktiskt hjälpmedel för både verksamma och nytillkomna högläsare över hela landet.

6. KONTROLL AV ARVSFONDSMEDLENS ANVÄNDNING

För att säkerställa att arvsfondsmedlen används på rätt sätt genomförs flera kontroller av den organisation som söker finansiering ur Allmänna arvsfonden och av det projekt som ska genomföras. För att stärka den interna styrningen och kontrollen inrättades 2012 en controllerfunktion. De övergripande arbetsuppgifterna är att kontrollera hur arvsfondsmedlen använts samt vara stöd till de organisationer som erhållit medel ur Allmänna arvsfonden och till kanslifunktionens handläggare i frågor som rör projektens ekonomiska budgetering och redovisning. Nedan beskrivs de insatser som görs för att säkerställa kontrollen av arvsfondsmedlens användning. Arbetet görs av såväl kanslifunktionens handläggare och controllers, som av godkända och auktoriserade revisorer.

Kontroll inför beslut om stöd

Innan Arvsfondsdelegationen fattar beslut om stöd genomförs följande kontroller av den stödsökande organisationen och den planerade verksamheten:

Bakgrundskontroll

Kanslifunktionen kontrollerar om den sökande tidigare sökt medel ur fonden, och huruvida det ledde till ett arvsfondsfinansierat projekt eller blev ett avslag. Är organisationen inte känd sedan tidigare görs en kontroll av vad som anges om och av organisationen på internet. En del av denna kontroll är exempelvis en översiktlig granskning av sökande organisations hemsida.

Behörighetskontroll

Organisationens stadgar, årsredovisning och protokoll går igenom.

Budgetkontroll

Kanslifunktionens controllers går igenom samtliga projekts budgetar i syfte att få en samstämmig bedömning av projektets kostnader och för att åstadkomma mer kostnadseffektiva projekt.

Skattekontroll

Skattekontroll genomförs för att kontrollera skatteregistrering och om organisationen har några obetalda skulder eller betalningsanmärkningar.

Dialog med den sökande och projektets samarbetsorganisationer

Innan ett beslut om ett bifall fattas har ansvarig handläggare alltid en dialog med den sökande organisationen och de centrala samarbetsorganisationerna. Viktiga delar i dialogen är målgruppens delaktighet i projektet, förutsättningarna för att genomföra projektet, olika sätt på vilket verksamheten är tänkt att leva vidare efter projektets slut samt projektets finansiering.

Referenstagning

Referenser tas på organisationen, det planerade projektet och verksamheten genom kontakt med till exempel kommunen, andra etablerade samhällsaktörer och samarbetspartners.

Kontroll efter beslut om stöd

När en organisation har fått pengar ur Allmänna arvsfonden görs flera olika slags kontroller av projektet och den stödmottagande organisationen.

Introduktionsdag för nya projekt

För att ge projekten bra förutsättningar att genomföra sin verksamhet enligt de krav och villkor som Arvsfonden ställer på dem, är projektledare för samtliga nya projekt med på en obligatorisk introduktionsdag. Vid introduktionsdagen informeras bland annat om Arvsfondens generella villkor och vilka åtgärder som vidtas i fall stödmottagarna bryter mot dessa. Det är också ett tillfälle för handläggare att träffa företrädaren för samtliga projekt.

Arvsfondens generella villkor

I de generella villkoren står bland annat beskrivet vad Arvsfondens pengar inte får användas till. Den stödsökande organisationen bekräftar i sin ansökan att de läst och godkänt de generella villkoren. När den stödmottagande organisationen senare begär utbetalning av (rekvirerar) projektstöd, blir Arvsfondens villkor bindande. Om den stödmottagande organisationen inte använder pengarna i enlighet med ansökan eller villkoren, kan organisationen bli återbetalningsskyldig. I de fall där Arvsfonden misstänker brott görs polisanmälan, vilket inte har förekommit under 2018.

Handläggaren har kontinuerlig kontakt med pågående projekt

Handläggarna använder ett coachande arbetssätt vilket innebär en löpande dialog under hela projektperioden med projektledare och andra representanter för den stödmottagande organisationen. Handläggarna genomför också projektbesök på plats. Under 2018 genomförde handläggarna projektbesök hos drygt 140 projekt runt om i landet. Ett antal av dessa platsbesök genomfördes tillsammans med controllerfunktionen.

Transparens om projekten

På Arvsfondens webbplats har alla projekt- och lokalstöd en egen sida. Syftet med projektsidorna är informera om vilka projekt som har fått medel ur Arvsfonden och vad projekten ska göra.

Årlig redovisning

Sedan 2016 fattar Arvsfondsdelegationen fleråriga beslut för projektstöd. Det betyder att ett projekt får en budgetram för hela projektperioden, det vill säga normalt upp till tre år. Efter varje genomfört projektår ska stödmottagaren skicka in en årsrapport samt en plan för nästkommande år i projektet. Då görs samma typ av kontroller som inför det första beslutet. Årsrapporten godkänns av enhetschefen innan projektet kan rekvirera medel för nästkommande projektår. Vid större förändringar i projektet krävs ett tilläggsbeslut från Arvsfondsdelegationen. Efter det sista projektåret görs en särskild slutrapport.

Lokalstöd redovisar sina projekt när byggnationen är klar, senast två år efter beslut.

Projekten granskas av en revisor

Samtliga projekt granskas av en godkänd eller auktoriserad revisor utifrån Arvsfondens anvisningar för revisorer. I granskningsrapporterna framgår bland annat om projektens rapporterade kostnader överensstämmer med budgetposterna i Arvsfondsdelegationens beslut. Revisorerna ska även göra iakttagelser bland annat ifall de utbetalda medlen inte hållits avskilda, om kostnader som inte är stödberättigade enligt Arvsfondens villkor finns upptagna eller om det inte finns en fastställd attestordning.

Kontrollbesök

Arvsfondsdelegationens mål är att tio procent av de projekt- och lokalstöd som beviljas under föregående år besöks av kanslifunktionens controllers. Syftet med kontrollbesöken är både att vara ett stöd i ekonomiska frågor och att granska att Arvsfondens pengar har använts på ett riktigt och effektivt sätt.

Urvalet av vilka projekt som besöks sker delvis slumpmässigt och delvis utifrån en risk- och väsentlighetsbedömning. Kontrollbesöken sker alltid på plats hos projekten.

Under 2018 har controllerfunktionen utfört 38 kontrollbesök vilket motsvarar 10 procent av fattade bifallsbeslut 2017.

Controllerfunktionen har granskat 15 projekt i kategorin slump under året. Två av dessa avsåg lokalstöd och 13 projektstöd. I fyra (27 procent) av projekten gjordes iakttagelser som krävde åtgärd från stödmottagarens sida. Exempel på åtgärder som stödmottagarna fått vidta är att återföra medel för kostnader som felaktigt belastat projektet. I kategorin risk och väsentlighet granskade controllerfunktionen 23 projekt under året. Ett av dessa avsåg lokalstöd och 22 projektstöd. Vid elva (48 procent) av besöken gjordes iakttagelser som krävde åtgärd från stödmottagarens sida. Detta är en ökning jämfört med 2017 då andelen var 30 procent. Exempel på åtgärder som stödmottagaren fått vidta är rättelse eller återbetalning av kostnader som inte är godkända enligt de generella villkoren för projektstöd ur fonden. En av anledningarna till den högre andelen projekt med iakttagelser i riskurvalet kan vara att controllerfunktionen under 2018 arbetat med att ta fram faktorer som indikerar på risk för felaktigheter. Dessa faktorer har sedan utgjort underlag i identifieringen av projekt som behöver besökas. Även arbetssättet under själva kontrollbesöken har förändrats, från att ha utförts mer generellt till att utföras utifrån risk och väsentlighet i respektive projekt. Två av kontrollbesöken under 2018 ledde till att

projekten avbröts. Anledningar till dessa avbrytanden är bland annat brister i den ekonomiska hanteringen samt dubbelfinansiering.

I samtliga övriga fall har projekten, med mindre avvikelser, utförts enligt plan och i enlighet med beviljad budget. I nästan alla besökta projekt har proaktiva och stödjande insatser gjorts av controllerfunktionen. Proaktiviteten har bestått i att felaktigheter som upptäckts har korrigerats innan redovisningen granskats av revisor. De stödjande insatserna har bestått i exempelvis rådgivning i bokföring eller stöd inför redovisning.

Lokalstödsuppföljning

Samtliga organisationer som har fått lokalstöd från Arvsfonden förbinder sig att bedriva verksamheten minst tio år. Denna uppföljning görs vid två tillfällen, efter fyra år respektive efter tio år.

2018 års uppföljning av lokalstöd som beslutades för tio år sedan omfattade 21 organisationer och visade att samtliga av dem fortfarande bedriver den verksamhet de fått bidrag för. I fyraårsuppföljningen som omfattade 67 projekt, visade uppföljningen att 66 organisationer bedriver den verksamhet som de fått bidrag för. En förening har gått i konkurs och ärendet har överlämnats till Kammarkollegiet för utredning.

Demokratiska värderingar

När en organisation skriver under en ansökan om medel ur Allmänna arvsfonden bekräftar den samtidigt att den egna organisationens verksamhet samt det planerade projektets verksamhet inte strider mot Allmänna arvsfondens demokratiska värderingar. Dessa värderingar är lika rättigheter och möjligheter, delaktighet och inflytande samt inkludering.

Kanslifunktionen följer de pågående projekten på det sätt som beskrivits ovan, genom att följa det som skrivs om arvsfondsprojekt i olika medier samt genom att vara responsiv om allmänheten tar kontakt och lämnar information om projekten.

Överlämnande av ärenden till Kammarkollegiet

Enligt lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden ska Arvsfondsdelegationen överlämna ärenden till Kammarkollegiet, om det finns skäl att överväga ett åliggande för medelsmottagaren att betala tillbaka stöd ur fonden. Under 2018 gjordes tre sådana överlämnanden till Kammarkollegiet för eventuellt återkrav av utbetalt projektmedel.

7. Processutveckling

Under 2017 inrättades en processutvecklingsfunktion på Arvsfondsdelegations kanslifunktion, från början en halvtidstjänst som under 2018 utökats till heltid. Funktionen ansvarar för att leda och strukturera utveckling och implementering av tydliga och effektiva rutiner, processer och styrdokument samt stöttar intern planering och uppföljning. Bakgrunden till att funktionen inrättades är den ökande komplexiteten i Arvsfondens bidragshantering, ett kontinuerligt förändringsarbete samt ökade krav både internt och externt på effektivisering, utan att för den skull ge avkall på hög kvalitet i handläggningen och i projekten. Målet är att bidra till såväl hög effektivitet som ökad målgruppsanpassning av verksamheten.

Under 2018 har arbetet med att vidareutveckla stödverktygen och processerna kring systemet med fleråriga beslut för projektstöd fortsatt. Vad som till synes kan vara en mindre förändring har stora konsekvenser både för handläggningen och för sökande organisationer och deras projekt, det gäller såväl administration som metodutveckling. Olika delar av handläggningen som tidigare varit anpassade efter ettåriga beslut har förändrats och anpassats för att kunna användas i ett flerårigt system som ställer krav på större förberedelsearbete inför ett bifallsbeslut. Samtidigt är det av stor vikt att projekten även i det fleråriga systemet tillåts utvecklas och förändras på det sätt som ett nyskapande projekt som drivs med hög delaktighet och stort inflytande från målgruppen gör.

Under 2018 har ett utvecklingsarbete kring avslag genomförts i syfte att både förtydliga kriterierna för avslag och att skapa beslutsunderlag som ger tydligare information åt sökande. Därtill har nya blanketter för lokalstödsansökningar och –redovisningar tagits fram.

Flera justeringar har genomförts internt för att minska sårbarheten och öka effektiviteten inom ärendehanteringsprocessen, exempelvis i arbetsfördelningen mellan handläggare, administratör och controller när det gäller arbetet med inkomna ansökningar och redovisningar.

Ett visst förberedelsearbete har påbörjats inför utvecklingen av en ny webb för Arvsfonden och inför Kammarkollegiets arbete med att ta fram ett digitalt ärendehanteringssystem.

8. KOMMUNIKATION

Under 2018 har arbetet fortsatt för att öka kännedom, förtroende och kunskap om Arvsfonden och dess verksamhet. Det är främst via de digitala kanalerna som kommunikationsaktiviteterna sker. En medveten förflyttning har gjorts till att kommunicera mer via sociala medier än via den egna webbplatsen, och även att i större utsträckning använda video och rörlig bild i kommunikationen. Den tryckta produkten Demokratihandboken som spreds med stor framgång under 2017, togs fram i en ny utgåva under 2018.

Arvsfonden i sociala medier

Arvsfonden finns på Twitter, Facebook och Instagram. Instagram är nytt för 2018, kanalen startades upp i januari 2018.

Ökad närvaro: Arvsfondens närvaro på sociala medier har ökat under 2018. Det totala antalet inlägg i Arvsfondens sociala kanaler har ökat med 18 procent jämfört med 2017. I snitt har 2,2 inlägg per dag publicerats i de sociala medierna, jämfört med 1,9 inlägg per dag under 2017. Trots den ökade närvaron har räckvidden, det vill säga antalet personer som har nåtts av inläggen, minskat. Detta beror till största del på de ändrade algortimer som Facebook införde vid årsskiftet 2017/2018.

Fler följare: Det har skett en stadig ökning av antal personer som väljer att aktivt följa Arvsfonden i de sociala kanalerna. Arvsfondens Facebook-sida ökade under 2018 till 5759 följare, en ökning med 13 procent jämfört med 2017. Arvsfondens Twitter ökade till 1560 följare, en ökning med 8 procent jämfört med 2017. Arvsfondens Instagram har 1245 följare.

Arvsfondens nyhetsbrev

Syftet med Arvsfondens nyhetsbrev är att öka kännedomen och förtroendet för samt fördjupa kunskapen om Allmänna arvsfonden och hur fondens medel används.

Frekvens: Under 2018 skickades tio nummer av Arvsfondens nyhetsbrev ut, vilket är samma antal som föregående år.

Fler prenumeranter: Målsättningen är att öka antalet prenumeranter på nyhetsbrevet, och det har kontinuerligt gjorts insatser för att samla in nya prenumeranter. Under 2018 har antalet prenumeranter på nyhetsbrevet ökat till 5080, vilket är en ökning med 28 procent jämfört med föregående år.

Arvsfonden i media

För tredje året i rad publicerade Arvsfonden sin Projektbarometer. Eftersom Allmänna arvsfonden har som mål att vara till för hela Sverige och att det ska starta minst ett nytt projekt i varje län varje år, är syftet med Projektbarometern att visa hur fördelningen av projektstöd ser ut länsvis. Projektbarometern för utdelade medel 2017 resulterade i 128

publiceringar med ett beräknat annonsvärde av 2 398 000 kronor. Som det framgår av tabell 22 så har Arvsfondens exponering och genomslag i redaktionella medier varit hög de senaste tre åren. (Källa: Statistisk årsrapport 2018 framtagen av Retriever.)

Tabell 22: Exponering och genomslag i redaktionella medier, nyckeltal

Nyckeltal	2016	2017	2018
Antal artiklar	2 416	2 906	2 400
Räckvidd (milj)	115,2	173,5	138,5
Delningar Facebook	54 851	115 428	79 369
Delningar Twitter	712	3 878	4 971

Demokratihandboken

Trycksaken "Demokratihandboken – prata, lyssna, förändra!" gavs ut i en nyutgåva den 15 november 2018. Syftet med Demokratihandboken är att öka kännedomen om Arvsfonden genom att inspirera och locka medborgare att bli nyfikna på sina demokratiska rättigheter, samt att visa hur man kan bli delaktig och vara med och påverka genom en förening – där kopplingen till Arvsfonden som möjliggörare finns. Målgrupperna är föreningar, landsting, kommuner, skolor och engagerad allmänhet. Lanseringen av nyutgåvan 2018 riktade sig specifikt till skolor och boken har snabbt spridits i nästan 11 000 fysiska exemplar. Sammanräknat har de båda utgåvorna av Demokratihandboken spridits i närmare 28 000 exemplar över hela Sverige.

Digital satsning: I syfte att tillgängliggöra Demokratihandbokens innehåll och information till fler och mer anpassat till målgruppen unga så lanserades Demokratihandboken i en helt digital version på <https://demokratihandboken.se> i april 2018. Utöver att innehålla Demokratihandbokens 120 tips om hur du kan vara med och påverka genom en förening, så innehåller den digitala versionen extramaterial i form av bland annat en film som förklarar vad Arvsfonden är, möjligheten för användaren att skicka in egna tips samt ett interaktivt textäventyr där användaren får prova på att starta en förening.

Film: En film om Allmänna arvsfonden togs fram i arbetet med att digitalisera Demokratihandboken. Filmen förklarar vad Allmänna arvsfonden är och hur fonden bidrar till samhällsutveckling, och den har använts i syfte att driva besökare till Demokratihandboken.se. Filmen har under 2018 fått över 300 000 visningar på Arvsfondens YouTube-kanal och den nominerades även till Publishingpriset.

Sverigeresan

Syftet med den så kallade Sverigeresan är att såväl allmänhet som organisationer ska få en ökad kännedom om de möjligheter Arvsfonden kan ge. Ambitionen är att besöka alla Sveriges län under en fyraårsperiod. Under besöken kommer såväl föreningslivet som föreningslivsansvariga kommunala tjänstemän från länens alla kommuner att få information om Arvsfonden. Målet är att öka antalet projekt i de län som besöks. Inom ramen för Sverigeresan besöktes Blekinge och Västerbotten under 2018. Sammanlagt deltog drygt 320 personer och elva kommuner från dessa län var representerade.

Informationsträffar med kommuner

Tjänstemän som arbetar lokalt med föreningslivsfrågor är nyckelaktörer för att nå ut med information om Arvsfonden till föreningslivet i hela landet. Under 2018 anordnades tre särskilda informationsträffar (utöver Sverigeresan) för denna målgrupp. Totalt deltog 44 tjänstemän från fler än 30 olika kommuner, spridda över hela landet, på träffarna och tog på sig att sprida informationen vidare till föreningslivet i sina respektive kommuner.

9. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

De utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierat utförs av forskare inom det aktuella området. Utvärderingarna visar att de erfarenheter och kunskaper som det civila samhällets organisationer genererar i stor utsträckning tas tillvara både i organisationer, offentlig sektor och i forskningsvärlden. Det civila samhällets organisationer utvecklar sitt organisationskapital, gör nya upptäckter inom sitt område, utökar sina målgrupper och skaffar nya samtalspartners. Och allra viktigast - projekten utvecklar metoder och verksamheter som kommer Allmänna arvsfondens tre målgrupper till godo.

Projekten leder till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel, förbättrade former för delaktighet med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet finansierad av offentliga eller andra medel. På det sättet blir projekten investeringar i samhället, som kommer Allmänna arvsfondens målgrupper till del även långt efter det att finansieringen ur fonden upphört.

Att ta tillvara kunskaper och erfarenheter

Arvsfondsdelegationens strategi för uppföljning och utvärdering följer pengarnas väg från inkommen ansökan fram till avslutat och redovisat projekt. Syftet är att ta tillvara kunskaper och erfarenheter från inkomna ansökningar och beviljade projekt. Strategin genomförs i tre steg; uppföljning, utvärdering och erfarenhetsspridning och utgår från ett antal övergripande frågeställningar: Vilka spår lämnar Allmänna arvsfondens pengar. Under vilka betingelser lämnar pengarna spår? Vilka framkomliga vägar och vilka hinder stöter projekten på? Hur upplever målgrupperna insatserna? Vilka roller har målgruppen i projekten och hur får de en röst? Hur många har deltagit i den aktuella verksamheten?

Synen på projekt

Projektverksamhet handlar om att pröva något nytt, vilket gör att projekt till sin natur både är komplexa och oförutsägbara. Arvsfondsprojekt bedrivs dessutom inom den ideella sektorn, där organisationer och föreningar verkar under olika förutsättningar. Bland de projekt som erhåller medel ur fonden återfinns gamla och nya organisationer, föreningar med fast anställda och projektanställda, avlönade och oavlönade, utbildade och outbildade. Uppföljnings- och utvärderingsverksamheten belyser därför projektens verksamhet ur olika perspektiv som till exempel organisationens, medarbetarnas, och projektdeltagarnas. En annan viktig aspekt är jämställdhetsperspektivet. Genom att belysa verksamheterna från olika perspektiv kan strategin synliggöra värdefull kunskap om och ge förståelse för det civila samhällets organisationers insatser och betydelse i samhället.

Uppföljning av enskilda projekts överlevnad

Organisationer och föreningar som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden ska efter varje avslutat projektår lämna in en redovisning av projektet. De avslutade projektens slutredovisningar granskas särskilt och grupperas sedan i fyra olika kategorier utifrån vilka spår projekten lämnar (se nedan). Kategoriseringen görs dels utifrån slutredovisningen och dels utifrån kompletterande diskussioner med de avslutade projekten. Den slutliga kategoriseringen görs minst fyra månader efter det att stödet ur

Allmänna arvsfonden upphört. Syftet med granskningen av slutredovisningarna är att kontrollera att medlen används för avsett ändamål, att följa upp i vilken omfattning projekten lever vidare samt ge kunskap om under vilka betingelser Allmänna arvsfondens pengar lämnar spår. Under 2018 har totalt 138 projektstöd slutredovisats och kategoriserats enligt nedan.

Lokalstödsprojekten ingår inte i överlevnadskategoriseringen som redovisas i det följande. Redovisning av den tio respektive fyra års uppföljning som görs av lokalstöden redovisas under rubriken Kontroll av arvsfondsmedlens användning.

Kategori 1 – Projekt som inte lämnar några spår

I kategori 1 ingår de projekt som inte lyckades genomföra den verksamhet som de hade beviljats medel för. Två av de slutredovisade projekten hamnade i denna kategori. Anledning till att projekten inte lyckades var bland annat att de inte var tillräckligt förankrade i de planerade samarbetsorganisationerna. Uppföljningar av denna kategori projekt visar dock att de erfarenheter som gjordes inom projekten i vissa fall ligger till grund för föreningens fortsatta utvecklingsarbete.

Kategori 2 – Projekt som genomfört den verksamhet som planerats

I denna kategori återfinns de projekt som har gjort det som stod i deras projektplan, men som inte på ett tydligt sätt lever vidare efter projektets slut. Majoriteten av dessa projekt handlar om att utifrån erfarenheter från målgruppen ta fram metoder, handledningar och kunskap. Ämnena kan variera och omfatta exempelvis föräldrastöd, FN-konventionen om rättigheter för människor med funktionsnedsättningar och blödarsjuka.

Projekten i denna kategori har genomförts enligt plan men har vid redovisningstillfället inte lämnat några synliga spår i det fortsatta arbetet. Enligt projekten krävs det mycket tid för att sälja in och marknadsföra sina tjänster och material, tid som inte längre finns när projektet är avslutat. Även om de aktiviteter som genomförts inom projektet inte längre finns kvar kan de verksamheter som bedrivits under projektets gång varit av stor betydelse för dem som varit delaktiga. Exempelvis unga som är eller nyligen varit inskrivna på institutioner som erbjudits ett nytt sammanhang där de genom att sätta ord på sina upplevelser och känslor med musik och skirvande. Ett annat exempel är unga som fått hjälp att komma vidare i sina studier och barn och unga som parallellt med odlingsarbete tagit del av workshops och föreläsningar om demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling.

Här finns också exempel på nya samarbeten som uppstått, exempelvis RG Aktiv Rehabilitering som samarbetat med Refugees Welcome Stockholm och Migrationsverket och Afasiföreningen i Skellefteå som samarbetat med SFI och boenden för ensamkommande.

Kategori 3 – Erfarenheterna från projekten lever vidare

I denna kategori finns projekt som har tagit fram en metod eller ett nytt arbetssätt som sedan används i organisationen eller av aktörer utanför organisationen, exempelvis inom offentlig sektor. Erfarenheterna tas tillvara på ett tydligt sätt, men det kan vara svårt att få en uppfattning om i vilken utsträckning det sker. Erfarenheter som i flera fall, efter projektens slut, används i olika former av utbildningar i studiecirkel och mentorskapsprogram. Ett exempel på detta är Föreningen Maskrosbarns projekt Kompis – jag är bara en påse med pengar. Syftet med projektet var att barn och unga skulle komma till tals när det gäller socialtjänstens insatser och beslut rörande exempelvis familjehemsplacering. Föreningen håller nu workshops och föreläsningar som köps in av socialtjänsten. Ett annat exempel är Falkenberg's Fontänhus Vänners projekt Ung Aktiv Kraft, som utvecklat metoder för hur civilsamhället i samarbete med gymnasiet kan arbeta för att motverka studiefrånvaro och/eller studieavbrott bland elever med psykisk ohälsa. En person från Fontänhuset arbetar nu som lots på skolan för att stötta de unga. Ungdomarna deltar i Fontänhusets verksamheter efter skolan en förmiddag i veckan. Slutligen kan nämnas Riksföreningen Svenska Gospelverkstadens projekt På samma scen, vars syfte var att bli en förebild för hur man kan rasera fördomsmurar mellan olika elevgrupper. Projektet har genomförts med skolor parvis. En skola med musikinriktning och den andra skolan utan speciell inriktning eller till exempel särskola. Projektet avslutas med en gemensam konsert där de står på samma scen och spelar för sina skolor. Föreningen fortsätter sin verksamhet med medel från Skapande Skola.

Tjugosex av de slutredovisade projekten har av Arvsfondsdelegationen kategoriserats inom denna kategori. Se bilaga 1 för en kort beskrivning av respektive projekts överlevnad efter det att finansieringen ur Arvsfonden upphört.

Kategori 4 – Verksamheten lever vidare

I denna kategori finns projekt där verksamheter lever vidare helt eller delvis och finansieras av organisationen själv eller av kommun, landsting, via avgifter eller statliga medel. Ett exempel är Studieförbundet Vuxenskolans Västs projekt Sinnenas Oas, vars syfte var att utveckla en estetisk verksamhet för äldre ungdomar och vuxna med intellektuella funktionsnedsättningar. Projektet har mynnat ut i en daglig arbetsplats inom LSS, där människor med intellektuella funktionsvariationer kan arbeta professionellt med scenkonst. Verksamheten lever nu vidare som ett socialt företag som drivs av Kulturcentrum väst och genom att kommunen köper platser.

Ett annat projekt där verksamheten lever vidare är Enter Swedens projekt IT-Guide Sweden som ville skapa ett nationellt nätverk och organisation för IT-guider i landet. Målgruppen var nyanlända ungdomar med särskilt fokus på ensamkommande flyktingar. Genom att vara IT-guider på träffpunkter för seniorer skulle unga få träna det svenska språket. Nu finns IT-guider i sex kommuner finansierade av respektive kommun och länsstyrelserna via direktupphandling samt ett IOP på en plats.

Det är inte helt enkelt att säkerställa hur projekten finansieras då det ofta handlar om fler olika typer av finansiering samtidigt. Förutom medlemsavgifter finansieras

verksamheterna av offentlig sektor som både köper tjänster, ger bidrag av olika slag och ger personer med olika typer av försörjningsstöd möjlighet att medverka i projekten.

Av de 51 projekt som Arvsfondsdelegationen kategoriserat denna kategori har majoriteten någon form av finansiering av offentlig sektor som använder metoden, köper in tjänster eller ger ekonomiskt bidrag.

I andra avslutade projekt fortsätter organisationen det arbete som påbörjats. De verksamheter som bedrivs handlar i huvudsak om olika metoder som tagits fram men också om information och stöd. Exempelvis Föreningen Grunden Malmös projekt Unga i Grunden. Syftet med projektet var att bygga en ungdomssektion inom föreningen som skulle drivas av unga människor med funktionsnedsättning. Nu har en ny ungdomsförening kallad We are one bildats.

Ytterligare ett exempel är Bygdegårdarnas Gotlandsdistrikt, Occupy Bygdegården Gotland, vars syfte var att starta och etablera ungdomsverksamhet inom bygdegårdsrörelsen på Gotland. Tre nya Vi Unga föreningar startades och verksamheten har blivit modell för Bygdegårdarnas Riksförbund som förvaltar konceptet och fortsätter utvecklingen runt om i landet.

Gemensamt för flera av projekten var att de samverkade redan på ett tidigt stadium med offentlig sektor.

Se bilaga 1 för en kort beskrivning av respektive projekts överlevnad efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden upphört.

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2018

Genomgången av 138 inkomna slutredovisningar utmynnar i följande kategorisering av överlevnad efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden upphört.

Tabell 23: Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisningar granskade 2018

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	2
Kategori 2	60
Kategori 3	25
Kategori 4	51
Totalt antal granskade slutredovisningar	138

Uppföljningen av slutredovisade projekt (se tabell 23) visar att 55 procent (kategorierna 3 och 4) av projektens verksamhet lever vidare i någon form. I huvudsak framträder tre bidragande faktorer till i vilken mån en organisation lyckas genomföra sitt projekt så att erfarenheter och kunskaper tas tillvara:

- Projektförankring, både inom den egna organisationen och externt, är en viktig förutsättning för att erfarenheterna ska kunna leva vidare. Förankring är viktig både på lednings- och verksamhetsnivå såväl i den egna organisationen som hos aktörer man ska samarbeta med eller som kan vara tänkbara finansiärer i framtiden. Inte minst viktigt är att den tänkta målgruppen för projektet är med och påverkar utformningen av verksamheten.
- Dokumentation är en annan avgörande faktor för att kunna ta tillvara erfarenheter och kunskaper. Att dokumentera och sätta ord på sitt arbete är värdefullt både för att utveckla den egna verksamheten och för att sprida erfarenheterna vidare.
- Tiden är ytterligare en betydelsefull faktor. Att engagera och förankra en projektidé för att så småningom genomföra den tar tid.

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2007–2018

Under den senaste tolvårsperioden har 1643 avslutade projekt kategoriserats utifrån vad som händer med projekten efter det att Allmänna arvsfondens finansiering upphört. Av projekten lever drygt 50 procent vidare (se tabell 24) vid tidpunkten för kanslifunktionens granskning.

Tabell 24: Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisningar granskade 2007–2018

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	48
Kategori 2	760
Kategori 3	346
Kategori 4	489
Totalt antal granskade slutredovisningar	1643

Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad

En viktig del i de utvärderingar som forskare genomför på uppdrag av Arvsfondsdelegationen är att kategorisera överlevnaden i de projekt som utvärderas. Utvärderarna kategoriserar avslutade projekt på samma sätt som Arvsfondsdelegationen. De har använt sig av projektens dokumentation, enkäter och/eller telefonintervjuer, projektbesök samt intervjuer. Enligt forskarna är överlevnadsgraden för de granskade projekten beroende av goda relationer och samarbeten med befintliga och relevanta privata, kommunala och statliga organisationer. Genom att göra aktörer som representerar den offentliga sektorn till aktiva parter skapar projekten incitament som kan säkerställa ett långsiktigt stöd. En slutsats är att målgruppens delaktighet är en framgångsfaktor för projektens genomförande och överlevnad.

Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad 2007–2017

Under elva år har 1205 projekt kategoriserats av forskarna utifrån deras grad av överlevnad (se tabell 25). De projekt som utvärderats av forskarna har fått stöd ur Allmänna arvsfonden under perioden 1994–2017. Enligt forskarnas egen bedömning lever drygt 48 procent (584 projekt) vidare i någon form efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden har upphört. Att forskarna funnit en lägre överlevnadsgrad än Arvsfondsdelegationen kan ha samband dels med att de projekt forskarna följt upp går längre tillbaka i tiden och dels att projekt som beviljas medel idag ska ha en plan för överlevnad.

Tabell 25 – Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad. Utvärderingar avslutade 2007–2017

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	73
Kategori 2	548
Kategori 3	298
Kategori 4	286
Totalt antal kategoriserade projekt	1205

Under 2018 slutredovisades ingen utvärdering av enskilda projekt.

Arvsfondsdelegationens projekt ur ett genusperspektiv

Förväntningarna är ofta höga på civilsamhällets organisationer som aktörer i arbetet för jämställdhet. Aktörer inom civilsamhället har till exempel utvecklat nya idéer och metoder för jämställdhetsarbete och varit viktiga pådrivare i att sätta jämställdhetsfrågor på den politiska agendan. Samtidigt utgör jämställdhetsfrågor inte någon betydande del av forskningen om civilsamhället. Olika utredningar har påtalat att endast ett fåtal organisationer inom det civila samhället bedriver ett aktivt jämställdhetsarbete². Samma utredningar menar också att jämställdhet till väsentliga delar handlar om attitydförändringar som är svåra att påverka. Det civila samhällets organisationer är en del av ett icke jämställt samhälle och arbetet måste komma från organisationerna själva, men det är ändå viktigt att driva frågorna framåt.

Utvärderingsarbetet med frågor om jämställdhet avser att synliggöra om och på vilket sätt projekten utmanar den rådande maktstrukturen i ett intersektionellt perspektiv. Genusperspektivet uppmärksammas i så väl handläggning av ärenden som i de utvärderingar som initieras. För att synliggöra könsmaktsordningen i de projekt som beviljas medel görs en uppföljning av hur stor andel av projektledarna som är män respektive kvinnor. Arvsfondsdelegationen följer också upp de projekt som riktar sig enbart till män respektive kvinnor för att få kunskap om vilka frågeställningar som det civila samhällets organisationer uppmärksammar alternativt inte uppmärksammar ur ett genusperspektiv.

² E Jeppson Grassman och L Svedberg samt 2005, SOU 2004:59. Det civila samhället och jämställdhet, Civ Sam, MUCF 2015

Studier av det civila samhällets organisationer har visat att män oftare deltar på högre nivå i organisationerna än kvinnor, som i högre utsträckning än män återfinns på positioner med begränsad makt men med stort ansvar. Detta bekräftar i Handelshögskolan studie av arvsfondsprojekt, Projektledaren, organisationen och projektet. Studien visar att projektledarna i allmänhet är högutbildade kvinnor (69 procent) i alla åldrar. Av studien framgår också att 46 procent är heltidsanställda medan 37 procent är anställda på halvtid eller mindre.

I de projekt som slutredovisats under 2018 har 64 procent av projektledarna varit kvinnor. I arton av projekten hade man delat ledarskap, en man och en kvinna. När det gäller lokalstödsprojekten gäller det omvända där majoriteten av projektledare är män.

Att leda projekt, starta upp och genomföra verksamheter med syfte att pröva nya metoder, möta och ge stöd åt människor som lever i utsatta situationer, leda volontärer och ansvara för en budget innebär sannolikt både stort ansvar och makt i situationen. Däremot har en projektledare nödvändigtvis inte makt över sin situation i alla lägen.

Det finns ingen större skillnad vad det gäller vilken typ av organisation och vilka typer av verksamheter som män och kvinnor är projektledare för. Här skiljer sig arvsfondsprojekten från studier som visar att kvinnor oftare än män är engagerade inom omsorg, solidaritet och kultur.

Av de projekt som Arvsfondsdelegationen beviljade stöd till under 2018 bedriver sex verksamheter som riktar sig enbart till män.

Tre av projekten drivs av riksorganisationen MÄN (tidigare Män för Jämställdhet). Ett av projekten är Mannen Myten som syftar till att utmana och förändra destruktiva maskulinitetsnormer. Detta görs tillsammans med killar och unga män, främst från förorter och glesbygd, som bär på erfarenheter av att befinna sig i olika positioner i olika maktordningar. Det övergripande målet är att utveckla kunskap och metoder så att jämställdhetsarbetet blir relevant för fler killar och unga män samt att deras engagemang ökar. Projektet Samtal för ett liv fritt från våld syftar till att utveckla en modell, som dels ökar pojkars och unga mäns stödsökande i relation till våld, dels skapa metoder för att samtala med denna grupp på ett nytt sätt. Samtalsinsatserna riktar sig i första hand till pojkar och unga män som själva utövar våld och i andra hand till dem som både blivit utsatta och utövat våld. MÄNs tredje projekt Machofabriken 2.0, genomförs tillsammans med Unizon och ROKS och har som syfte att vidareutveckla metodmaterialet Machofabriken att omfatta ett bredare våldsperspektiv och normförändrande arbete.

Föreningen here 4U testar att inom ramen för sin killjournsverksamhet ta fram ett metodutvecklande behandlingsarbete med unga våldsutövare mellan 13-23 år och Stiftelsen Göteborgs kyrkliga stadsmission driver projektet Pappor och deras barn i Biskopsgården, Angered och Tynnered med syfte att förbättra barns livsvillkor genom att stärka relationen mellan pappor och deras barn.

Svenska fotbollsförbundets projekt Alla är olika – olika är bra, har som syfte att påverka och ändra värderingar och beteenden hos pojkar som försvårar för flickor med utländsk bakgrund att börja spela fotboll och att gå med i en fotbollsförening.

Sjutton projekt riktar sig enbart till kvinnor eller har särskilda strategier för att nå kvinnor.

Sex projekt genomförs av idrottsföreningar som vill bana väg för att flickor och kvinnor ska ges möjlighet att idrotta och ta större plats i olika sporter, kommittéer och utskott. Ett sådant projekt är Female Legends som med projektet Framtidens E-sport arrangerar särskilda träningsläger för tjejer och tar fram en handlingsplan för en framtida jämlik e-sport hoppas projektet medverka till nya sammanslutningar av spelande tjejer samt medverka till att etablera föreningar upprättar planer för en mer jämställd verksamhet.

Fyra organisationer bildade på etnisk grund vänder sig till flickor och unga kvinnor. Romska ungdomsförbundet vill med sitt projekt Hand i hand – vägen till bättre välbefinnande skapa förutsättningar för unga romska kvinnor, 16-25 år, som av olika anledningar mår dåligt, får stöd och coaching till en bättre hälsa. Detta sker genom att varje individ får en ung romsk kvinnlig coach/mentor i samma ålder som är utbildad hälsoinspiratör. Den somaliska föreningen Hidde Iyo Dhaqan har som mål att med sitt projekt Tjejer Kan stärka, utbilda och coacha flickor och unga kvinnor med somalisk bakgrund, så att de kan verka som ledare i projekt, föreningar, företag och i övriga samhället. Och föreningen Skånes horn av Afrika arbetar i projektet Ändring av attityder mot en skadlig tradition, med att i samverkan med Kristianstad kommun ta fram en lokalt förankrad handlingsplan för att förebygga könsstämpning.

Flera projekt som har nyanlända barn och ungdomar som målgrupp vill i sina projekt särskilt uppmärksamma flickor och unga kvinnor. Ett exempel är Insamlingsstiftelsen Kvinna till kvinna som med projektet Gemaket, vänder sig till nyanlända unga kvinnor för att öka deras delaktighet, skapa mötesplatser och möjliggöra erfarenhetsutbyte mellan nyanlända och etablerade svenskar.

Ett flertal projekt har som syfte att engagera unga kvinnor i musik och kultur och samhällsfrågor. Exempelvis ABF Umeåregionens projekt Loud grrl - den rosa metoden, som ska ta fram nya metoder för hur studieförbund och musikföreningar kan arbeta med musikverksamhet, för att ge tjejer och unga transpersoner samma möjlighet som män att bli och vara musiker. Projektet kommer göra en behovskartläggning och utifrån den utveckla nya pedagogiska metoder för musikhandledning och kompetensutveckling av tjejer och transpersoner i åldern 16-25 år som vill spela musik. Ett annat exempel är föreningen Normcreative Settings, vars målgrupp är unga kvinnor och hbtq-personer som med projektet All set for Action vill utveckla nya typer av möten mellan den kulturella och den ideella sektorn och mellan olika rörelser såsom den feministiska och den antirasistiska.

Uppföljning av målgruppens delaktighet i arvsfondsprojekten

Arvsfondsdelegationens uppföljnings- och utvärderingsverksamhet visar att fondens medel lämnar spår, men också att många utmaningar återstår för att säkerställa att fondens medel når ut till målgrupperna oavsett ålder, kön, etnicitet, sexualitet, socioekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning och plats. En annan utmaning är att fondens målgrupper får reella möjligheter att också ha inflytande över och i de verksamheter som bedrivs.

Syftet med uppföljningen av målgruppens delaktighet är att synliggöra målgruppens roller i projekten, hur de får en röst, hur man når målgruppen och vilka projekten når respektive inte når.

Ett av kriterierna för att beviljas medel är målgruppens delaktighet. Handläggarna lägger stor vikt vid målgruppens delaktighet i beredningen av projektansökningar. Hur deltagandet ser ut i olika samhällsgrupper och möjligheten att påverka detta är svårare att få en bild av och att påverka då föreningar och organisationer har sina unika förutsättningar. Vissa lokala föreningar är en del av en riksorganisation med långa anor. Andra organisationer är nya och utvecklade ur specifika behov och idéer som kan kopplas till den lokala platsen. Många organisationer med regional eller nationell förankring har en central organisation och avser, utifrån ett uppdrag eller övergripande ambition att skapa bättre förutsättningar för andra än de som är medlemmar i föreningen.

I det följande sammanfattas hur delaktigheten redovisats i de projekt som slutredovisats under 2018.

Problemformulering och initiativ

Initiativet till arvsfondsprojekten tas ofta i en intresseorganisation där organisationen representerar målgruppen. Ibland har ett behov eller en möjlighet uppmärksamats och efterfrågats av en enskild person ur målgruppen. I vissa fall kommer initiativet från en person utanför målgruppen. Vilken roll målgruppen har i planeringen av projektet framgår inte alltid i projektens redovisning. Vanligt förekommande är dock att målgruppen finns med i en referensgrupp och delar med sig av sina erfarenheter och förväntningar. När det handlar om små barn eller personer med grava funktionsnedsättningar kan även anhöriga och personal föra målgruppens talan.

Inflytande över och delaktighet i projekten

Enligt projektens slutredovisningar är det främst i planeringen och genomförandet av projektet som målgruppen får ett reellt inflytande och kan vara delaktiga. Därmed inte sagt att de alltid även får inflytande i övriga delar av organisationens verksamhet. Projekten skapar arenor och mötesplatser där människor med liknande erfarenheter, idéer och drömmar möts. Att dela gemensamma erfarenheter med andra ger en positiv identitetsutveckling som kan bilda motvikt mot den negativa identitet som marginaliserade grupper tilldelats av majoritetssamhället. I projekten får målgruppen redskap att sätt ord på sina erfarenheter, bryta med ett destruktivt liv och redskap att gå vidare exempelvis till arbete och studier. Redskapen kan vara film eller teater,

framtagande av ny teknik eller ett nytt arbetssätt. Genom medverkan i projekten och föreningslivet blir människor delaktiga i ett sammanhang och i samhället.

Vilka når projekten och hur? Vilka når man inte?

Civilsamhället framställs ofta som en plats där marginaliserade grupper kan göra sina röster hörda genom att organisera sig och engagemang i civilsamhället förknippas ofta med ökat inflytande och resurser. Det gör det extra viktigt att ställa frågor om vilka röster som får inflytande i civilsamhället och vilka som utestängs.

Vilka projekten når och inte är svårt att få en uppfattning om då det sällan framgår av projektens redovisning. Ofta redovisas antal män och antal kvinnor som deltagit i projekten, men andra maktordningar som klass, sexualitet, etnicitet och funktionsförmåga saknas, om det inte är det som utmärker den specifika målgruppen.

I första hand når projekten sina egna medlemmar. Men den offentliga sektorn är ofta samarbetspartner och utgör arenor för utförande och en ingång för att få kontakt med målgruppen. Skolan, både förskola, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola är de vanligaste arenorna för projekt. Därav kan man dra slutsatsen att många projekt når ut till ett brett spektrum av barn och unga. Detta säger dock inget om inflytande och valfrihet att delta, men å andra sidan når projekten sannolikt unga som annars aldrig skulle komma i kontakt med föreningslivet och specifika verksamheter. Detta är ett dilemma som Arvsfonden försöker hålla levande i sin handläggning.

Vilken roll har målgruppen efter projektidens slut?

I bedömningen av målgruppernas delaktighet i projekten ingår även vilken roll den aktuella målgruppen har efter projektets slut. Ett exempel är unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som varit med och startat en skate- och kickbike verksamhet och som nu leder verksamhet och sitter i föreningens styrelse. Ett annat exempel Barnombudet i Uppsala län vars projekt Knas hemma resulterat i en ny organisation vars syfte är att lyfta fram barns och ungas perspektiv och erfarenheter av placering i familjehem och HVB-hem och där hela styrelsen består av målgruppen.

Ett tredje exempel är ABF Sydhallands projekt Ung positiv kraft som startat ett socialt företag med restaurang och kulturscen där unga som står långt från arbetsmarknaden och nyanlända unga kan få ett första steg in i arbetslivet.

Lokalstöd och delaktighet

Lokalstöden används till många olika slags byggnationer, från anläggning av utegym, nybyggnation av aktivitetshallar, större tillgänglighetsanpassningar av lokaler och anläggningar till ombyggnation av cirkusträningslokaler. Delaktigheten ser därför väldigt olika ut. Allt från att initiativet kan ha kommit från målgruppen till att hela bygden är involverad i planering och byggande. Också när det gäller lokalstöden är det oftast via föreningen eller annan intresseorganisation som målgruppen får en röst. Det kan vara

svårt för målgruppen att ha inflytande över den faktiska byggnationen, men däremot är målgruppen alltid involverad när det gäller planeringen och genomförandet av den faktiska verksamheten. Majoriteten av lokalstöden har någon form av samverkan med offentlig sektor vanligtvis fritids, särskolan och skolan. Inte sällan innebär lokalstödsprojekten att organisationen når en ny målgrupp, inte minst personer med funktionsnedsättning. I dessa lokalstöd förekommer också samarbeten med funktionshinderorganisationer och i några fall också med boenden för personer med funktionsnedsättning.

Uppföljning av avslutade arbetsmarknadsprojekt

Allmänna arvsfonden har genom åren finansierat ett stort antal arbetsmarknadsprojekt. Projekten har syftat till att människor som står långt från arbetsmarknaden ska få ett arbete och/eller gå vidare till studier. Under året har fjorton arbetsmarknadsprojekt slutredovisats, varav tre riktar sig till unga och de övriga till personer med funktionsnedsättning. I detta avsnitt redovisas den särskilda uppföljning som gjorts av kanslifunktionen av dessa projekt.

Projektet är mycket olika och spänner över ett brett fält av åtgärder, verksamheter och metoder – allt från studiebesök och praktik, starta arbetsförmedling för personer med funktionsnedsättning till att länka samman arbetslivserfarenhet, utbildning och idrott och föreningsengagemang.

Arbete lyfts ofta fram som ett verktyg för delaktighet, egenmakt och hälsa, men flera av projekten poängterar att det innebär så mycket mer. Att det handlar om människors hela livssituation och om möjligheten att få göra något på riktigt även om det inte är i form av ett avlönat arbete.

Projektet har i flera fall utvecklat metoder och förhållningssätt som gjort att målgruppen unga och eller personer med funktionsnedsättning kommit närmare arbetsmarknaden. Man har med andra ord försökt sänka ett antal trösklar. Men i första hand har det handlat om att öka självförtroendet och handlingsutrymme hos deltagarna. Att vara flexibel och att utgå från målgruppens behov och att skapa förtroendefulla relationer är viktiga framgångsfaktorer som projekten framhåller i sina redovisningar.

Flera av projekten upplever dock ett splittrat offentligt ansvar då verksamheterna berör flera politikområden som socialpolitik, arbetsmarknadspolitik och näringspolitik. Det är en erfarenhet man fått när projekten har sökt hantera olika regelverk, offentliga program och rutiner. Projektet lyfter fram vikten av gränsöverskridande samarbeten framför allt med offentliga företrädare för att lyckas samt godkännande av den aktör som ansvarar för deltagarens försörjning. Andra svårigheter som projekten stött på är att deltagarna mår dåligt i perioder och har stort behov av stöd och svårigheten att erbjuda rätt nivå för varje individ. Flera verksamheter hade deltagare som aldrig varit på en arbetsplats tidigare vilket ställde stora krav på stöd och handledning.

De enskildas engagemang inom de sociala verksamheterna och även enskilda eldsjälur inom offentliga myndigheter eller kommuner är framgångsfaktorer. Engagerade aktörer kan ses som en förutsättning för ett lyckat resultat.

Majoriteten, tio stycken projekt, fortsätter sin verksamhet i någon form. Tre sociala företag har startat, ett projekt drivs nu som daglig verksamhet med stöd från kommunen andra fortsätter verksamheten i samarbete med exempelvis Arbetsförmedlingen, psykiatrin och FINSAM.

Utvärderingsverksamheten

De utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierar spänner över ett vitt fält och omfattar både pågående projekt och projekt som genomfördes flera år tillbaka i tiden. Utvärderingarna sker i tre steg – en genomgång av projektens dokumentation som består av ansökningar, redovisningar och slutrapporter, en enkätstudie och ett antal fallstudier som inkluderar besök och intervjuer. Utvärderingarna genomförs av forskare från en rad olika forskningsdiscipliner såsom folkhälsovetenskap, etnologi, företagsekonomi och socialt arbete.

Sedan 2006 har Arvsfondsdelegationen finansierat 52 utvärderingar som redovisats. Inom ramen för dessa utvärderingar har forskarna gjort en bedömning av överlevnaden av de 1205 projekt som utgjorde projektpopulationen.

För närvarande ingår drygt 325 projekt i pågående utvärderingar.

En allmänning i det offentliga tjänst? En resa i Allmänna arvsfondens spår.

En särskild utvärdering har avslutats 2018. En forskargrupp vid Handelshögskolan i Stockholm har tagit del av 43 separata utvärderingar som omfattar totalt cirka 2 000 projekt, som finansierades av Allmänna arvsfonden under perioden 1994–2015. I det följande redovisas kortfattat de viktigaste slutsatserna i denna studie.

Genom att beskriva och analysera Allmänna arvsfondens projektportfölj ur ett metaperspektiv framträder intressanta slutsatser om den funktion Allmänna arvsfonden fyller i civilsamhället och om olika former av nytta som projekten kan sägas ha genererat för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning, civilsamhället samt i förlängningen hela samhället.

Det handlar om projekt som utvecklats och genomförts vid tusentals ideella föreningar, stiftelser och andra typer av organisationer runt om i Sverige med stöd av medel ur Allmänna arvsfonden. Detta är sammantaget en mycket omfattande verksamhet som under flera decennier har bedrivits av – och berört – många tusentals människor på i princip alla orter i landet. Totalt har forskarna analyserat 43 tidigare utvärderingar av sammanlagt cirka 2 000 projekt, som har finansierats av Allmänna arvsfonden och genomfördes under perioden 1994–2015. Med detta metaperspektiv framträder mönster i analysen på ett annat sätt än vid utvärdering av enskilda projekt.

Forskarna menar att Allmänna arvsfonden har en unik position som en intermediär på gränsen mellan det offentliga (statsapparaten) och organisationslivet (det civila samhället). I ett flertal av de externa utvärderingarna finner forskarna att projektens kunskapsgenererande och samhällsekonomiska nytta belyses. Denna form av nytta

uppstår exempelvis genom att kunskap och erfarenheter som projekten har genererat tas tillvara i offentlig sektor, av andra föreningar och inom forskningen.

Studien visar att många arvsfondsprojekt medverkar till att synliggöra samhällsproblem som tidigare inte har uppmärksammats. Att uppmärksamma tidigare undanskymda grupper villkor och sätta nya problemdefinitioner på agendan är en viktig funktion hos det civila samhällets organisationer.

Studien slår fast att man kan betrakta Allmänna arvsfonden och dess omfattande projektverksamhet som en källa till idémässig förnyelse och organisatorisk dynamik i det svenska civilsamhället, framförallt inom välfärdsområdet. På en och samma gång har Allmänna arvsfonden spelat ett antal viktiga roller för det svenska civilsamhället. Allmänna arvsfonden har, genom sina projekt, för många av dessa idéburna organisationer inneburit såväl en viktig källa till nya resurser som legitimitet för organisationers pågående verksamhet. Allmänna arvsfonden har även gett incitament för utveckling av organisationers verksamhet samt inneburit en möjlighet för dem att förnya sitt påverkansarbete.

I sin studie menar forskarna:

”Sammantaget har ett stort antal ideella och idéburna organisationer kunnat ta del av medel som från Arvsfondens sida har ställts till förfogande för att genomföra runt 2 000 projekt enbart under den period som vi har fokuserat på i vår analys av de externa utvärderingarna. Det handlar under denna period om sammanlagt många miljoner kronor som dessa organisationer har kunnat använda för att utveckla sin egen verksamhet, bli bättre på att driva intressepolitik, genomföra ett kulturrevenemang, fungera som demokratiskola, utveckla och tillhandahålla ny service för de egna grupperna eller identifiera nya finansieringskällor. Men dessa medel används också för att förbättra situationen för personer inom de målgrupper som organisationen arbetar för eller med. Det kan ske genom att de är medlemmar i den egna organisationen eller genom att de drar nytta av ett gynnsammare samhällsklimat eller en ökad kunskapsnivå mer generellt i samhället om den egna gruppens förutsättningar och behov. Eller så kan det handla om att man som brukare, klient eller patient kommer i åtnjutande av nya eller utvecklade välfärdstjänster som organisationen tillhandahåller eller förmår andra att bedriva. Utöver de mer ekonomiska fördelarna för det civila samhällets organisationer av projekt som Allmänna arvsfonden finansierar ser vi alltså i de utvärderingar vi analyserat att projekten även leder fram till andra effekter både för organisationerna och för de personer inom målgrupperna som man arbetar för, med eller genom.”

Forskarna menar i sin studie att man kan betrakta det som att det civila samhället, med stöd av Allmänna arvsfonden, erbjuder ett antal nya eller annorlunda initiativ och potentiella lösningar på samhällsproblem: *”Under några år och under relativt fria och okomplicerade former får ideella organisationer en möjlighet att under entreprenörskapsliknande former testa att driva verksamhet utifrån både nya former och annorlunda idéer inom välfärden med ekonomiskt stöd från Arvsfonden.”*

Med stöd av medel från Allmänna arvsfonden, visar forskarnas genomgång, testar och utvecklar idéburna organisationer olika former av – ofta nischade – välfärdstjänster som

riktar sig till personer ur målgrupperna. Forskarna menar att dessa nyheter inom välfärdsområdet tillräckligt ofta faller väl ut eller får fäste i det svenska civilsamhället för att det ska vara värt att notera och synliggöra också detta karaktärsdrag inom Allmänna arvsfonden.

I studien redovisar forskarna att det är värt att notera att just den omfattande projektverksamheten som finansieras med medel ur Allmänna arvsfonden i sig fungerar som ett slags ”projektledarskola” för det civila samhällets organisationer. Många är de personer som har utvecklats i sitt engagemang inom civilsamhället genom ett ansvar som projektledare för ett arvsfondsprojekt, och detta är en resurs både för organisationer och individer.

Det är inte helt ovanligt att föreningar ”importerar” idéer från andra länder, vilket är något forskarna noterar: *”Projekt med medel från Allmänna arvsfonden har använts som ett slags bryggor för att världorganisationen ska kunna knyta an till nya rörelser och idéer som har sin upprinnelse och hemvist utanför Sveriges gränser. Arvsfonden fungerar i detta som en länk eller brygga till förnyelse för det civila samhället genom att möjliggöra import och översättning av tankegods och metoder som förekommer i det transnationella rummet in till det svenska organisationslivet.”*

Forskarna menar avslutningsvis att de kan anta att Allmänna arvsfonden fyller en viktig funktion som legitimerande brygga för föreningslivet och deras initiativ in i det offentliga rummet. Inte minst viktigt är detta då det handlar om att ge utrymme och röst åt individer ur mer utsatta eller marginaliserade grupper inom de bredare målgruppskategorierna, som personer med en intellektuell funktionsnedsättning, unga med tidigare gängtillhörighet eller kriminalitet i bagaget och barn från etniska eller kulturella minoriteter.

Erfarenhetsspridning

Målgruppen för utvärderingarna är främst myndigheter och organisationer som är verksamma inom det aktuella området. Under det gångna året har Arvsfondsdelegationen hållit två seminarier där cirka 250 personer från framförallt myndigheter och organisationer deltagit. Även representanter för riksdagen och regeringen har medverkat. Vid lanseringen av en utvärdering har information skickats ut till cirka 1 500 personer. Samtliga utvärderingar finns nedladdningsbara på webbplatsen arvsfonden.se och resultaten av utvärderingarna sprids genom elektroniska nyhetsbrev samt på Twitter och Facebook. Därutöver har forskarna själva använt och spridit resultaten inom sina verksamhetsområden.

Via de nätverk som Arvsfondsdelegationen ingår i har även andra myndigheter tagit del av erfarenheterna från arvsfondsprojekt och utvärderingar. Exempel på sådana nätverk är Nätverket för bidragsgivande myndigheter där ett trettiotal myndigheter ingår och Myndigheten för ungdom- och civilsamhällesfrågors myndighetsnätverk för det civila samhället.

Information om pågående utvärderingar och forskarnas utvärderingsrapporter finns för nedladdning på Arvsfondens webbplats.